

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 11/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

Fantoma

(*) Pentru unii votul universal are înfățișarea senină a unei figuri feerice care are marea menire de a mântui din, robie milioanele de hiloți și de a înălța până la rangul de om pe nefericitii, cari până eri n'aveau altă meserie decât eterna sclăvie fizică, iar azi poartă în sufletul lor povara ucigătoare a unei sclăvii spirituale.... O arătare frumoasă, în jurul căreia nu se țese nici — un păcat, o figură de legendă e votul universal pentru toți aceia, cari au avut nenorocul să se nască din părinți săraci sau să-și tragă originea dintr'un neam fără privilegii.

Pentru alții acest drept cerut de cei mici are înfățișarea unei fanteame înfricoșate, pornită spre distrugere. Intreg sufletul acestora se cutremură la vederea arătării, care vine așa de amenințătoare. În turburarea lor văd parcă cum zidirea eternelor privilegii se clătină ca lovită de o stranie putere nevăzută, castelele mândre în cari și-au trăit într'o dulce lenevire o vieță de prisos își tremură înfricoșat turnurile negre împrăștiind în jurul lor o groază de nedescris. Șoptesc cuvinte neînțelese, impart porunci, se chiamă la sfat, aduc hotărâri și fără zăbavă chiamă în ajutor întregă oastea aderentilor, ca cu puteri unite să poată alunga înfricoșata fantomă. Iar ca vrerea lor să găsească echou întrebunțează cuvinte dulci, ori amenință, sau profetesc pieirea lumii, reinvie povestea înfricoșatului potop de pe vremea lui Noe sau urbi et orbi vestesc arde-

rea... Sodomii și a Gomorii. Ba leaderul acestora, înspăimântatul conte din Bihor, în alergarea sa desnădăjdută recurge la un act disperat din vremile medievale: cu sabia muiată în sânge vestește tuturor patrioților, că un mare dușman dă năvală asupra țării, că se pregătește un crunt război de exterminare și deci să încingă toți cavalerii sabia lor ruginită și să pornească la luptă, să alerge toți urmașii eroicelor triburi de odinioară la luptă sfântă...

Și 'n urma acestei chemări se strânge oastea... Dar horrible visu! Intregă această oaste pare un singur om, un om nevoiaș, deșirat la trup, un Don Quichote pornit să se războiască cu răsvrătitele mori de vânt. Nici un ecou în calea lui, nici o însuflețire, doar poate vre-o lacrimă dureroasă rătăcită în ochii sașii ai vr'unei Dulcinee chinuite de frigurile vr'unui amor vremelnic.

S'au uitat nenorocii conți, că astăzi oștirile nu le mai alcătuesc cavalerii vremilor medievale, ci puterea vie a poporului, masa uriașă a acestei mări de valuri etern mișcătoare. S'au uitat să-și tragă seama cu spiritul vremilor noi, cari nu mai îngăduie drepturi particulare și puteri absolute individuale, ci care a înscris drept atotstăpânitoare în lume o singură putere: *puterea absolută a poporului*. Acest popor, care astăzi își are conștiința sa, a smuls în decursul timpului dela cei nechemați aceeași putericii numesc suveranitate și dreptul de a conduce și de a dispune asupra destinelor sale și l-a apropiat exclusiv sieși fără ca prin acest fapt să comită vre-o tirănie.

Singur banul mai poate zăpăci. Acest obiect murdar, căruia organizația incom-

plectă socială de până acum i-a dat o putere nemărginită, a apucat de s'a strecurat în sufletul tuturor muritorilor, creând în acesta o predispoziție, care împiedecă în mare parte de a lua o poziție hotărâtă împotriva acestora, cari dispun de bani mulți. Influențat de această uriașă putere a banului, omul sărac fără să simtă a creat în sufletul său un minimal dar primejdios loc de popas pentru acei puternici, cărora el li-a declarat războiul de principii. Grație banului, omul sărac, proletarul nenorocit în loc să-și validizeze în întregime credeul săpat în suflet, lucră împotriva acestui credeu.

Dar vremile vor vindeca și acest rău. Căci vremea va desvolta și întări cultura popoarelor, cultura va lumina conștiința acestora, iar aceasta va depărta pe încetul pe om de adorațiunea stupidă a banului.

Și atunci va fi nespuse de ridiculă și nenorocită situația acestora, cari țin încă cu tot prețul la goala strălucire a privilegiilor. Un Tisza, un Károlyi, Kossuth, Apponyi, Andrassy, Polónyi vor avea înfățișarea unor ridicule figuri din trecut, al căror cuvânt va răsună ca un glas de clopot dogit.

Astăzi sfatul lor, conjurația făcută împotriva votului universal poate să mai aibă încă vre-un oarecare efect, deși de-o durată foarte problematică, dar neputincioasa lor svârcolire nu va putea nici-odată însemna triumful reacțiunii. Căci astăzi deschis este ochiul poporului, vie și impunătoare e voința celor mulți. Zadarnic vor cerca toți conții și baronii să sdrobească puterea noului spirit prin acapararea volnică a tuturor instituțiilor publice de stat, căci tot zbučiu-

Un proces de evoluțiune literară

de Vasile V. Haneș

Tânăr, deabia numărând câțiva ani ce te despart de băncile școlii, găsești adesea schimbări mari între gândirile și avânturile de altădată și îndrumarea temeinică ce ți-o impune vremea. Furat de gândirile spre vieța apusă, revezi o lume ce ți-o închipuiești un fel odată și care acum reapare schimbată, după sbuciumări și lupte.

Ca o corabie în voia valurilor, așa ar fi o vieță de om, căreia i-ar lipsi cârma unei individualități superioare, sau în sufletul căruia nu s'ar fi reflectat o cât de mică parte din puterea ce-i va fi dat-o cultura sau experiența.

La fel se petrec lucrurile în vieța mai intensă a societăților de oameni. Fluctuațiunile, suse mai mult sau mai puțin întâmplării sau influențelor mari ale naturii, își fixează dela odată minimul și maximul lor de variațiune când se găsește puterea superioară care să și le subordoneze și să le dea — pe temelul unui înalt principiu — o îndrumare mai statornică.

Mărginind punctul de vedere, să ne uităm la literatura românească.

Cinci-șase ani, un nimic față de imensitatea naturii, ar părea un nimic și față de vieța unui popor ce există de veacuri. Cele mai multe epoci din vieța noastră culturală întăresc acest fapt. Dar ajung, în cursul aceleiaș dezvoltări, „momente“ cari nu se socotesc după durata lor în timp cât după

intensitatea lor dintr'un punct de vedere, în legătură fiind cu anume personalități, anume puteri sufletești, cari le-au ilustrat.

După o lungă vreme de șovăire, ridicați pe treapta culturii occidentale pe niște temelii nu tocmai sigure, după ce am avut de înregistrat cea mai înfrigurată epocă de luptă pentru „mai bine“, cu spaima, că am trecut de Eminescu fără să fi apucat drumul unei înălțări tot mai accentuate, spiritul românesc se oprișe, în genere, la o formulă foarte simplă ca fond, întrucât fusese încercată și altădată, formula naționalismului. Se găsește, după 1900, și apărătorul acestei formule, mai definite în urmă, în d. N. Iorga, care a izbutit un moment, grație întinsei sale culturi și înflăcăratului său suflet, să concentreze suflarea românească în jurul acestei înalte chemări, a naționalismului.

Și nimeni n'ar fi avut nimic de zis, dacă în baza acestui principiu, privirile celor de sus, s'ar fi îndreptat să ușureze greutatea celor de jos, sau dacă dela universitate s'ar fi deprins, șir după șir, să cerceteze mai mult ca până atunci, psihologia, limba și istoria poporului românesc, sau dacă prin el s'ar fi refăcut o parte din sufletul pervertit al românului.

Lucrurile nu s'au oprit aci. Dintr'un fel, de altfel firesc, de a se întări mai mult principiu, reprezentanții lui, i-au căutat o nouă aplicare în literatură. Uitănd în oarecare măsură cerințele acestei manifestări de artă, realizatorii concepțiunii naționaliste și-au pus în serviciul ei condeiul. N'ar fi fost rău firește, dacă în pornire, „naționalismul“

nu și-ar fi redus o parte din integritatea sa și nu s'ar fi pomenit, pe la 1902—904, numai ca simplu „poporanism“.

Situațiunile sufletești, motivele de fond din sbuciumata vieță a țaranilor, iar ca model de formă și de concepțiune poetică, graiul poporului cristalizat în poezia populară. Și cum toate forțele se îndreptau spre ideea de a reda motivele preocupărilor lor cât mai real, câteodată exagerat de real, scriitorii acestei tendințe au uitat cu totul că această artă ce se numește „literatură“ este puțin mai pretențioasă, decât credeau, și ca formă și ca alte condițiuni extraordinare.

În acest spirit se scria literatura românească la 1905 în revista „Sămănătorul“, singura de seamă, când apare „Vieța nouă“, de sub conducerea d-lui O. Densușianu. Atunci, ca ecou al unei înțelegeri deosebite în materie de artă, se auzi îndemnul acesta:

„Cântați, povestiți ce vă șoptește inima, ce vă aduce gândul din pribegiile lui pe tărâmurile depărtate; spuneți tot ce poate fi hrană sufletească pentru noi, tot ce se coboară de sus, ca să ne lumineze vieța, să ne deschidă mintea: și spuneți în graiul plin, vibrător, magic al adevăratei arte; lăsați sufletul vostru să vorbească așa cum e, cum vi s'a dat, cum l-ați făurit; rămâneți fiecare ce sunteți, nu vă schimbați chipul și căutați să vă deosebiți cât mai mult unul de altul...“ (I. p. 10).

În lupta literară dintre aceste două reviste, la care s'a alipit și „Lucașul“ de peste munți, de partea „Sămănătorului“, rezultatul a fost ace-

mul lor nu va putea depărta fantoma care le turbură mințile.

Imi vine aminte revoluțiunea franceză. Intunecate imi trec pe dinaintea tristele figuri cari în această vreme se opuneau înstăpânirii democratismului cuceritor. Văd alergările lor, aud amenințările, aud sunele lăncilor lor ruginite și nu mă sfiesc de loc să afirm, că există o vie asemănare între acei dușmani ai mișcării democratice franceze și între oligarhimea Ungariei de azi. Și citez să afirm, că precum nobilii francezi și-au părăsit patria, ca să-și scape privilegiile și viața într-o vreme, când norul dușmanilor aluneca spre Franța spre a pustii această țară a luminii, tot astfel și oligarhii Ungariei ar fi în stare să părăsească în timp de primejdie această țară, căci ei n'au săpat în sufletul lor înțelegerea adâncă a concepției de patrie, individualismul lor e cu mult prea dezvoltat, decât ca deasupra acestuia să zidească clădirea unui bine colectiv, a unui interes public de stat...

Și va rămânea ca pământul acestei țări să-l apere, acel popor frate cu glia care singur înțelege rostul adânc al iubirii și al jertfirii pentru țară. Acest popor, în sânul căruia nu încap deosebiri de classă și de rasă va apăra integritatea acestei țări, întocmai ca Sansculotii Franței hotarele regatului francez atât de mult amenințate de oștirile capetelor încoronate, așa geloase de puterea, care le aluneca din mână.

Blocul negru al oligarhilor va întârzia deci încă pe câtăva vreme înfăptuirea votului universal. Infricoșata fantomă va ezita de a se apropia, formele ei se vor ascunde pe o clipă în lărmuirea celor speriați, dar în dosul ochilor închiși ai acestora, în lumea tainică dar vecinic trează a sufletului, ea va continua să-și arate înspăimântătoarea figură, iar când clipa va trece, când nu va mai putea ignora glasul celor cari o cheamă ș-o așteaptă ca pe-o minune, ca pe-o mântuitoare de oameni — atunci zăngănitul lăncilor ruginite va amuți și pe întinderea acestei țări se va înstăpâni un alt spirit, un spirit mai cruțător, mai binevoitor mulțimii: *statul de drept*, cu care statul de azi e atât de îndușmănit.

sta: „Sămănătorul“, înnoit cu elemente ce se depărtau de directiva ei originară, după retragerea singurului personaj care prin propria-i personalitate a putut susține și impune direcțiunea sa literară, nici nu-și mai găsește calea de urmat, copleșită de multe alte publicațiuni periodice apărute în urma ei, și dispăre: pe când direcțiunea cea nouă, năzuința spre arta cea adevărată, puternică și variată, e adoptată, cu nuanțe deosebite, de toate periodicele apărute în urmă.

Trecând ușor peste „Viața literară“ sau „Viața literară și artistică“, e de relevat excelenta revistă a d-lui Dragomirescu, „Convorbiri critice“, care într-o serie de ani, a stabilit oarecare normă în aprecierea talentelor tinere, clasificându-le în mai mare sau mai puțină măsură.

Odată precizat punctul de vedere, n'a întârziat să se manifeste, înăuntrul concepțiunii generale, și predilecțiuni pentru cele mai nouă producțiuni literare.

Evident, că nu s'a uitat nici odată manifestările literare cu motive populare când ele reprezentau ceva superior ca artă, nu s'a trecut iarăși peste producțiunile în gen clasic, impunătoare prin puterea lor de sugestivitate: dar s'a cultivat, în ultimii ani, mai ales în poezie, un gen ce predomină azi, în literaturile occidentale și care aduce, și ca fond și ca formă, o notă de superioritate.

Declarațiile lui Khuen. Ministrul președinte contele Khuen a fost interviewat de mai mulți ziaristi din capitală, cu privire la cauzele, cari au contribuit la zădărnicea tratativelor de împăciuire.

Odiul nesuccesului — spuse Khuen — cade pe întregul asupra opoziției, care nu a fost în stare să stabilească o bază uniformă de împăciuire.

În cursul celor trei zile — continuă premierul — vom cerca să aflăm un expediat. Ne va ajuta Dumnezeu, să scăpăm cumva din halul, în care am ajuns. Mai rău nu vom sta, ca și acum, la nici un caz.

După cum vedem incorigibilul diplomat iarăși vorbește, ca să nu spună nimic.

Criza politică din Austria. Consiliul ministerial, ce s'a ținut ieri seara în Viena, a hotărât, ca guvernul să demisioneze. S'a prevăzut de altfel soluția aceasta vremelnică a crizei, ca o urmare a celor mai recente evenimente politice din Austria. Se afirmă că Maj. Sa împăratul va primi demisia lui Gautsch și va încredința pe actualul ministru de instrucție contele Stürgkh cu reconstruirea cabinetului. Se credea din partea unora, că Maj. Sa va încredința din nou pe baronul Gautsch cu descurcarea ițelor, prin reconstruirea cabinetului și prin stabilirea unei nouă platforme de acțiune. Ținuta prea ostilă a lui Gautsch față de nemți însă, a displicut la curte și astfel Gautsch a fost abandonat definitiv.

Noul guvern Stürgkh va fi un ministeriu de tranziție. Cehii deja de pe acum își manifestă neîncrederea față de noul guvern, căci li-se pare, că promisiunile făcute lor din partea fostului guvern Gautsch, contele Stürgkh nu le va lua în considerare.

Cele mai grabnice îndatoriri ale noului guvern ar fi: votarea bugetului provizorial, regularea chestiei urcării lefurilor oficanților de stat și alegerea membrilor delegației.

Revoluția din China. Revoluția pare a se apropia de deslegare. Curtea imperială se cumițește mereu și vede că e mai bine să cedeze ceva acum, decât mai târziu totul. Se fac promisiuni de tot felul numai să se poată menține domnia dinastiei Mandu. S'au publicat comunicate împărătești în cari cu jurământ se promite *constituție, parlament, guvern responsabil, excluderea nobililor dela conducere, amnestie generală* și alte concesii de ordin secundar.

Revoluționarii însă nu sunt dispuși a depune armele până când nu va fi asigurată respectarea și legiferarea pretenziunilor lor.

A fost firesc, ca mai ales la noi, unde tradiția vechei școale nu-și perduse încă urmele fie la unii scriitori, fie la unele reviste, să se nască oarecare tumult și să se pornească o luptă împotriva tendințelor nouă.

Și momentul n'a fost lipsit de oarecare ironie, când deoparte se striga în contra lipsei de energie a poeziei moderne; iar de cealaltă parte se analiza de-aproape Henri de Régnier, Stuart Merrill și mai ales Verhaeren; de-oparte se pomenea de o „decadență“ a acestei poezii nouă, iar de cealaltă se arăta bogăția de inspirațiune, varietația mijloacelor de realizare artistică, armonia versului liber, subtilizarea gândirii; de-oparte se continua pe coardele lui „Lae-Chioru“, iar de alta se înalță poezia românească deasupra limitelor unde o lăsase marii noștri poeți dela sfârșitul veacului trecut.

Iar pe când coloanele unor reviste se umpleau de aceleași oneste povestiri în proză; cu aceleași tablouri rustice, din partea novatorilor s'a procedat mai cu băgare de seamă, așteptând cu răbdare naveliștii cari să subtilizeze odată cu fondul de inspirație și limba de exprimare poetică, aducând și aci — deși în mai puțină măsură — prinosul său de superioritate.

Peking 31 oct. În comunicatul imperial de ieri împăratul jură că va reforma constituția, promite să nimicească reformele actualului guvern și alcătuirea unui guvern din care au să fie exchiși nobilii. S'a promis amnestia tuturor acelor cari de silă s'au alăturat revoluționarilor.

Președintele adunării naționale, Hsisi-Mandsu de origine — va fi îndepărtat, iar locul său va fi ocupat de chinezul Sicsacsu,

Peking 31 oct. Comunicările împărătești au dat loc unor vii comentarii. Se crede că s'au dat aceste comunicări pentruca să sprijinească negocierile de împăcare cu revoluționarii inițiați de Juansikkai.

Brüssel 31 oct. Se anunță din Peking că două corpuri de armată din ținutul Pecili s'au răscolat contra casei domnitoare. Cele două corpuri de armată avuseseră ordinul de a pleca ieri spre Hankau.

Londra 31 oct. Revoluționarii au luat cele mai stricte măsuri pentru păstrarea ordinii, executând pe ceice se dau la jafuri s'au comit alte ilegalități.

Contra trupelor lui Ienesang au sosit plângeri că jefuesc și comit crime printre locuitori. Răscoluții au atacat un tren pentru ca să prindă vre-un Mandsu, au fost însă respinși.

Interview cu deputatul dr. A. Onciul

Deputatul român din camera austriacă dr. Aurel Onciul, a binevoit a acorda un interview correspondentului nostru din Viena, cu privire la actuala situație politică din Austria.

D. deputat Onciul a făcut următoarele declarații:

În ședința de vineri a parlamentului austriac s'a vădit destul de eclatant, că un atare guvern, care nu poate conta la concursul maselor sau a naționalităților, în Austria nu poate exista.

Cine a urmărit frământările și luptele fără sfârșit între naționalitățile din Austria, s'a putut convinge, că nici o rasă nu e destul de puternică, ca să poată cutropi pe alta și că iarăși fiecare națiune a țării e destul de tare ca să nu poată fi cutropită.

Nu ne rămâne deci alta, decât să ne vedem de lucru, să cercăm a ne înțelege și a ne tolera.

Niciodată nu s'a recunoscut așa de hotărât necesitatea imperativă de a lua în considerare aceste consecințe, ca în ședința de vineri a parlamentului.

Nu-i vorbă, dela recunoașterea necesității până la realizarea împăcării e cam lung drumul.

Totuși recunoașterea acestei necesități e deja primul pas pe acest drum și pregătește o dispoziție și predispoziție spiritele întru ajungerea acestui scop.

Ce e drept eu nu cred, că tratativele ce acum decurg, vor duce la un rezultat satisfăcător.

Pentru că contraversele sunt prea mari în Boemia.

Lipsește aici orice înclinare pentru stabilirea unor compensații; în Viena însă mai ușor s'ar putea aștepta o apropiere.

Contrastele îndată ar pierde din intensitate, dacă în Reichsrat s'ar *suleva chestia naționalităților cu privire la toate popoarele, ce alcătuiesc monarhia.* Cel puțin după convingerea mea numai pe această cale ajunge la țintă.

Evenimentele din ședința de Vineri a camerei mi-au făcut impresia, că camera nu cu mare greutate s'ar învoi la aceasta. Dacă însă năzuința asta va eși odată cu putere la lumina zilei și dacă marea problemă a chestiunii naționalităților în tot cuprinsul ei va ajunge pe tapet, nu poate să rămâie fără urmări pentru Ungaria și va schimba structura monarhiei întregi.

Desvălirea statuei lui Eminescu

16 oct. 1911

Duminecă s'a făcut la Galați grandioasa solemnitate a desvării monumentului lui Mihail Eminescu.

A fost o zi sfântă, una din acele zile când mii de suflete se unesc într'un gând izbăvitor pentru a se ridica pe aripile cultului deasupra tuturor patimilor banale, de asupra scepticismului desert, — în sfera binefăcătoare și veșnic senină a Frumosului.

Bărbați și femei, tineri și bătrâni, au tremurat acolo de evlavie, străbătuți de dulcii fiori ai acelei fericiri, pe care o stărnește în adâncul sufletului sincera adorațiune.

Nimic mai demn, și ferice de acel popor care știe, oricât de târziu, să păstreze în nemurirea lui însuși, nemurirea eroilor săi.

Căci altfel, fără cultul acestor eroi, ori cum și oricât va trăi, el va părea un popor mort, fără idealuri și fără Dumnezeu.

Eminescu, pe cerul românesc, s'a făcut un soare, care va străluci în veci. La razele lui se vor încălzi și lumina toți cari au în sufletele lor frumoasele fiori ale simțirii omenesti.

La splendidele discursuri ale valoroșilor intelectuali români, ne alăturăm și noi cu prea modestele noastre gândiri, dar cu cel mai suav cult, să aducem celui mai mare poet al nostru smirnă și tămâie de credință a sufletului nostru întreg.

Aspectul orașului.

Un timp splendid a favorizat serbarea desvării monumentului lui Mihail Eminescu.

De cu vreme, duminecă dimineața a fost o animație extraordinară pe străzi.

Din ordinul prefectului de poliție d. P. Pallade, pentru a se împiedeca aglomerația pe străzi, sergenții de oraș au izolat porțiunea străzii Domnească și ambele laturi ale grădinei unde a avut loc serbarea.

Totuș o mulțime imensă a populat această stradă și străzile din împrejurimile grădinei.

Pe strada Domnească stau înșirate școalele primare și secundare cu drapelele lor, iar în grădina societății și corporațiile, de asemenea cu drapelele. În tribune deputații și senatorii de Covurlui; dnii amiral Eustațiu și colonel Anastasiade, șeful statului-major al corpului III de armată, din partea ofițerimei; d. sculptor Storck și corpul didactic.

Pe monument au depus coroane clubul studentesc din Covurlui, comuna, secția Ligei culturale din Galați, studenții universitari din Iași, societatea dramatică din Iași.

Sosirea delegațiilor.

Dimineața a sosit restul delegațiilor la serbare.

Din Bucovina au sosit dnii Urmuleac, Halip și Ștefanelli.

Din Suceava protosinghelul Sidorovici.

Din Cernăuți Sobricek, diaconul mitropoliei din Cernăuți și d. Paranic cu dna.

Din țară au sosit următorii scriitori și pu-

bliciști:
Dnii M. Sadoveanu, directorul teatrului național din Iași, Ion Bacalbașa, directorul teatrului național din București, Haralamb Lecca, profesor C. Rădulescu-Motru, poezii D. Anghel, Corneliu Moldovanu, L. Minulescu, dnii Leon Feraru, Nicolae Pora, Cazaban, Emil Gârleanu, directorul teatrului național din Craiova, Nanu, Basarabescu, delegatul „Convorbirilor literare“.

Studentimea universitară din București a fost reprezentată printr'o delegație de studenți, la care

s'a alăturat și o delegație a studenților din Covurlui.

„Liga culturală“ din București și din Tulcea a fost deasemeni reprezentată printr'o delegație specială.

Studentimea universitară din Iași a fost reprezentată printr'o delegație de 12 studenți.

Din partea ziarului „Românul“ din Arad și a societății de teatru român a azistat d. dr. în filozofie Horia Petra Petrescu.

D. D. Galin din partea societății „Junimea“ din Viena.

La orele 10 și un sfert grădina era arhiplină, tribunele publice deasemeni tixite.

Sosirea d-lui Arion.

La orele 10 și un sfert d. ministru al instrucțiunii publice, C. C. Arion, însoțit de d. Corneliu Botez, președintele comitetului pentru ridicarea statuei lui Eminescu își face apariția la tribuna oficială.

D-sa înconjurat de membri comitetului, de episcopul Nifon al Dunării de jos, de reprezentanții autorităților civile, prefectii de poliție și județului, literații și scriitorii români.

Sosește apoi d. Duiliu Zamfirescu, ministrul României în comisiunea europeană și delegatul Academiei la serbare. D-sa e primit de membrii comitetului.

La sosirea d-lui Arion corul episcopal, de sub conducerea dlui Rădulescu întonează un imn religios. Episcopul Nifon al Dunării de jos oficiază apoi, însoțit de cor, slujba religioasă, care durează până la orele 11 fără un sfert.

La această oră, la un semn al episcopului, pânza de pe statue cade și înaintea ochilor mulțimii apare statuia marelui poet, care stărnește puternice aplauze și urale. Corul întonează apoi imnul regal și „Mulți ani trăiască!“

La tribună se urcă apoi d. Corneliu Botez, președintele comitetului pentru ridicarea statuei lui Eminescu, și rostește următorul discurs:

Cuvântarea dlui Corneliu Botez președintele comitetului.

*Domnule ministru,
Preașfințite,
Domnule primar,
Domnilor!*

Nu fără adâncă emoțiune iau cel dintâiu cuvânt înaintea chipului sculptat în marmură al aceleia, care, cu drept cuvânt, a fost numit luceafărul poeziei române.

Imi face impresia că mă găsesc înăuntrul unui templu, că ingenunchez înaintea unei icoane: templul e natura în vestmântul trist al toamnei; icoana, la care ne închinăm cu toții, este figura celui mai mare preot al artei române, neîntrecut apostol al culturii neamului nostru.

Fără să vreau, mi-se duce gândul cu 20 și mai bine de ani îndărăt, la vremile, când, copii pe băncile școlii, petreceam ceasuri întregi sorbind cu nesățiu și căutând să deslușim înțelesul unor versuri, gânduri și imagini, cari prin originalitatea lor, prin forma nouă și elegantă, prin limba în care erau exprimate, prin ritmul muzical și sonor, prin rime de o bogăție și de un efect fără seamăn, se deosebeau fundamental de felul de a scrie al poezilor din acea vreme. Erau versurile lui Eminescu, pe cari cei mai înflăcărați admiratori ai lui, le știau pe dinafară.

Stăpâniți mereu de acelaș avânt sufletesc și de acelaș sentiment de veche admirație pentru poet, în anul 1909 o parte din tineretul de atunci, am fost inițiatorii celei întâi mari comemorări a poetului cu prilejul celor 20 de ani împliniți dela moartea sa.

Prin serbări și broșuri festive, prin numeroase studii și articole de presă, datorite contemporanilor poetului și a celor inițiați în tainele operelor lui adânci, s'a pus în lumină deplină toată activitatea desfășurată de poet, nu numai pe câmpul literelor, ci și pe acela de cetățean și înalt îndrumător al națiunii române pe calea sfințelor idealuri ce-i încălziau sufletul.

Din sfărâmurile spuselor tuturor acelor cari l-au cunoscut de aproape, cari l-au iubit și price-

put, cari în diferite prilejuri au colaborat cu dânsul la marea operă de cultură a neamului, s'a reconstituit aproape în întregime personalitatea complexă a acestui mare visător, sublim cuvântător și povătuitor al poporului românesc, întocmai cum din niște sfărâmături răzlețe, am fi reconstituit un bloc năruit de vremuri.

Am rămas uimiți — și cu pietate am ingenunchiat înaintea uriașului, care, în lumina vremurilor de astăzi, ne stă înaintea și care, pe măsură ce vremile își aștern valurile peste dânsul, ni-se înfățișază tot mai măreț, mai neclintit și mai de nepătruns.

Eminescu a trăit din viața poporului însuși, dela popor și-a primit el de-adreptul inspirațiile.

El a dat deslegări luminoase la cele mai arzătoare probleme ce au frământat timpul său și urmează să preocupe spiritele și astăzi.

El a evocat în imagini colorite și mărețe trecutul plin de strălucire și slavă al neamului, trecut pe care ni-l'a dat ca o veșnică pildă și îndreptar al năzuințelor noastre în viitor.

El a fost expresiunea cea mai desăvârșită a ideii de cetățean, conștient de însușirile ca și de lipsurile poporului lui, în o vreme și o societate care, cu toate prefăcerile primite, purta numai o mască de civilizație, cum îi zicea dânsul.

Preocuparea de căpetenie a lui Eminescu a fost soarta poporului nostru.

Pe acesta, ori unde ar fi, îl vrea cu un suflet unitar, legat printr'o solidaritate de neînfrânt, prin conștiința aceleiași origini, aceluiași limbi, pe care nimeni nu le cunoștea așa de adânc ca dânsul.

Pentru atingerea acestui țel, el nu vedea alt chip decât o prefacere radicală a felului de creștere a tinerimii, o îndrumare pur istorică, cu totul națională.

„Schimbați opinia publică, zice Eminescu, dați o altă direcție, răscoliți geniul național — spiritul propriu și caracteristic al poporului — din adâncurile în care doarme, faceți o uriașă reacțiune morală, o revoluție de idei, în cari ideea românească să fie mai mare decât uman, geniul, frumos, în fine, fiți români și iar români“.

Iată ce gândea și urmărea marele cetățean Mihail Eminescu.

I-am ridicat d-lor acest monument în Galați, la țarmii Dunării albastre, cântată atât de frumos de dânsul, pentru că Eminescu, ca personalitate românească, nu e un ce limitat, nici în spațiu, nici în timp.

El este pretutindeni unde e român, și icoana lui trebuie să existe ori unde sălășluște suflare românească.

Domnule primar,

În numele comitetului și ca fiu al Galaților, mă simt fericit și mândru de a vă încredința acest monument.

Vă rog a-l păstra și îngriji cu aceiaș dragoste și pietate, cu care gălățenii s'au învrednicit să-l înfăptuiască.

Sunt oameni, cari încep se trăiască după ce fința lor materială încetează de a mai exista, și trăesc după moartea care pune capăt sbuciumului lor, o viață măroață și eternă.

Din aceștia face parte Eminescu, iar monumentul ce-i desvălim astăzi, nu-i decât o slabă mărturie a solidarității, care ne va lega pururi de opera lui mare și frumoasă.

Și dacă viața lui a fost lipsită de noroc, ostentarea nu i-a fost deșartă: ea va rodi mereu în curgerea veacurilor.

De-a pururea, înaintea chipului tău eternizat în marmură, frații tăi din toate ținuturile românești, pe cari le ai cutreerat cu atâta drag, veni-vor pribege visător, tot mai mulți ca să se prosperne și să-și reverse tot ce e nobil, românesc și bun din curăția și belșugul sufletelor lor.

În gândul și cuprinderea noastră sufletească vei crește și te vei înălța din ce în ce mai falnic, iar aci, la țarmul Dunării bătrâne, ți-i sorocit să fii pe veci veghe neclintită a aspirațiilor neamului, pe care l-ai cântat și l-ai iubit atât de mult.

Discursul domnului Corneliu Botez fi urmeaza discursul de receptie al statuei, tinut de domnul Teodor Missir, ajutor de primar, in numele comunei.

Cuvantarea d-lui Teodor Missir ajutor de primar

*Prea Sfințite,
Domnule Ministru,
Domnule Președinte,
Doamnelor și Domnilor!*

Primesc cu adâncă recunoștință acest mare monument ridicat prin concursul gălățenilor. Dela mic la mare fără deosebire, cu toții, manifestând cea mai înălțătoare solidaritate când au dat obolul pentru a se eterniza în marmură personalitate genială a poetului, care a preocupat așa de mult gândirea românească, că a transportat și peste granițe faima țării noastre.

Intrunind geniul și o cultură individuală care stă la nivelul erudiției celor mai mari oameni ai timpurilor moderne, Eminescu a atins culmi de gândire și de simțire neajunse de literatura noastră. În versul lui atât de profund ca cugetare, Eminescu a prins sbuciumul intelectualului român din vremea mai nouă, dornic a pătrunde marile probleme nedeslegate încă a vieții omenești, și reoglindește mai mult ca oricare altul frământarea sufletească a epocii contemporane.

Dar ceiace trebuie să slăvim mai mult în Eminescu este iubirea lui nețarmurită, până la orbire, pentru poporul român.

Din zorile tinereții a cutreerat țara dulce a Bucovinei, pe care a cântat-o și imortalizat-o, Ardealul, Banatul ca și țara Românească. Pretutindeni asculta și învăța graiul și gândul poporului său, devenind înțelegătorul cel mai larg și mai adânc al sufletului românesc, astfel că românismul a găsit întrânsul nu numai, un apărător, ci un adevărat apostol.

Întâ de ce dintre figurile luminoase ale neamului, prin a căror opere, s'au creat cele mai puternice temeuri pentru apropierea sufletească a românilor de pretutindeni personalitatea literară a lui Eminescu apare în primul plan.

Opera lui atât de cetită și apreciată în toate colțurile unde trăiește și vibrează scumpa noastră limbă, a făcut să se confirme încă odată un necontestabil adevăr.

Că există o forță mai presus ca toate combinațiunile politice, este ceva care se impune chiar celor mai exclusiviști și că acea forță, acel ceva este înrăurirea inevitabilă a rasei pe calea culturii, literaturii și a artei care se impune la toți indivizii și toate grupările acelei rase.

Prezența, la această înălțătoare solemnitate, a fraților noștri de pretutindeni, cari s'au grăbit împreună cu noi să slăvească pe cel mai mare cântăreț al neamului românesc, este dovada cea mai strălucită de trăinicia operei lui Eminescu.

Domnule Președinte,

În numele gălățenilor recunoscători, vă rog, să primiți împreună cu oamenii de bine cari v'au înconjurat, cele mai vii mulțumiri pentru nestimatul dar ce hărăziți orașului.

Vom păstra și îngriji cu evlavie acest monument prin care se aduce un prinos de pietate a poetului neamurilor și un nou impuls în nobila muncă pentru unitatea culturală a neamului românesc.

Discursul d-lui ministru C. C. Arion

Urmează la tribună d. ministru Arion, care, pronunță un discurs superb. Redăm această capodoperă literară într'un scurt rezumat, care nu va putea da decât o idee palidă de frumsetile stilistice ce conține:

„Se înalță în marmură albă monumentul cugetării adânci și senine al poeziei nemărginite, al iubirii de neam și de țară, cum n'a fost mai mare. Dar pe culmile ideii, ale frumosului ale patriotismului, se înalță și gândul nostru, pentruca în aceste clipe să cuprindă o viață întreagă: „Viața lui“, de muncă, de luptă, de zbuciumări, de iubire fără seamăn, de tristă nebanie, în care se pierde un geniu luminos și veșnic luminător și se stinge o viață fără noroc.

Puțini sunt aceia cari cuprind și opera lor identifică în viața lor un moment al gândirii timpului în care trăiesc și, prin aceasta chiar, devin intruparea vie a acelui timp.

„În mintea lor se resfrâng simțirile, aspira-

țiunile vremurilor, neamurilor, precum în acele lacuri pline de lumină pe cari le cântă poetul se resfrâng țărurile cari le înconjoară, cu toate frumusețile lor.

Printre acești aleși ai omenirii eu nu cunosc pe unul care să întreacă pe marele nostru Eminescu. În creerul său puternic se adună cugetările cele mai înalte, în inima lui cântă poezia cea mai fermecătoare, în versul lui strălucește o limbă românească neasemănat de frumoasă. De aceea opera sa e mare, ea a radiat asupra contemporanilor săi, ea radiază astăzi, ea va radia în veci.

„Precum razele soarelui fac să răsară din pământ sămânța aruncată, opera lui Eminescu face să incolțească germenii de talent în mințile poetilor.

„Eminescu este un poet mare și pentru ideile generoase pe cari le-a exprimat, adresându-le omenirii, și pentru exprimarea în forme neperitoare a simțirii pur naționale.

El este un amant pasionat al trecutului. În contact cu gloria străbună, mintea lui scânteiază din nou și găsește neasemănate accente ca să cânte iubirea de țară.

Va rămâne pururea, cât va fi o nație românească, răspunsul pe care Mircea îl dă lui Bajazid, răspuns în care sufletul românului se unește cu natura țării lui, pentruca să reziste vrășmașului, pentruca să-l doboare, pentruca patria să dăinuiască în veci.

„Caracteristic cugetării lui Eminescu este nota tristă în întreaga lui scriere. Pesimismul lui Eminescu este un pesimism înalt, pornit nu din revolta poetului, ci dintr'o amărită privire a mersului omenirii.

Felului acesta de a cugeta, convingerii lui că nu putem nimica în cursul lucrurilor omenești, datorim melancolia senină a poeziei sale, poezie care a răsărit ca o floare din solul arid al doctrinelor lui filozofice și a cuprins în parfumul ei divin sensul întreg al gândirilor. Vestminte de zâne și feți frumoși, croite din razele soarelui nostru țesute în nemărginite din vâpăile blândeii luni, împodobite cu flori de pe plaiuri de Carpați, — astfel de vestminte erau cuvintele lui Eminescu, erau cuvinte românești învăluind o strălucită gândire românească. Tot ce a gândit și tot ce a scris Eminescu este românesc, căci felul gândirii lui este românesc. Ni-meni ca dânsul n'a știut să redea privirii noastre frumusețea dureroasă a codrului, care se leagănă să adune în ochii cumiți ai iubitei poveștile noastre bătrânești; să ne fure mintea la auzul buciului îndepărtat, sunând dulce, sunând greu, să ne facă să tresărim de mândrie la vuetul vitejiei românești care

„Vine, vine, vine,
Calcă totul în picioare...

Fie dânsul nemuritor ca acel care a intrupat mai mult ideea și simțirea românească.

Discursul dlui Arion a fost subliniat cu aplauze puternice.

Imediat a urmat apoi d. Duiliu Zamfirescu, ministrul României în comisiunea europeană, delegatul Academiei române la serbare.

Discursul d-lui Duiliu Zamfirescu delegatul Academiei române

Academia română, luând parte la serbările ce se dau în onoarea lui Eminescu, a ținut să aducă prinosul admirației sale, ca un omagiu și o reparațiune, celui mai mare poet de până azi al românilor.

Născut la 15 ianuarie 1850 și mort la 16 iunie 1889, Eminescu a trăit în epoca nesigură a consolidării noastre politice și economice, din care cauză a fost neînțeles și contestat. De îndată însă ce poporul român s'a așezat în pacea unei domnii pline de belșug, și de înțelepciune, poetul a eșit din negură și s'a înălțat în seninul ce plutește peste mizerii.

Pare că toți românii au auzit, deodată, ridicându-se din văile lor glasul unui înger, ce cânta în limba neamului necazurile, durerile și aspirațiile lui.

Eminescu a fost un poet mai mare de cât timpul în care a trăit.

E cu puțință un asemenea lucru?

Noi credem că da. Dante a fost mai mare decât timpul lui. Shakespeare de asemenea. Goethe și Beethoven de asemenea.

Dar mai mult de cât atât: epoce și popoare

întregi în Europa, sunt uneori mai presus de alte epoce și alte popoare, ca și cum rasa albă ar avea o nevoie neîntreruptă de generare genială.

Cine poate explica epoca lui Pericles, atât de aproape de leagănul oamenilor, și atât de departe prin avântul gândirii și al simțirii artistice?

Cine poate explica renașterea italiană în mod satisfăcător pentru un spirit critic? Cum a putut să răsară în văile Apeninilor, poporul toscan, atât de fin, atât de artist, atât de inventiv, dacă trebuie să-i considerăm ca moștenitor al poporului latin?

Incercările de a explica renașterea italiană sunt număroase.

D. Duiliu Zamfirescu arată că renașterea italiană ca și epoca lui Pericles, ca și alte multe fenomene de genialitate socială sunt dorite unui complex de cauze, adeseori dispartate, în cari întrevădem pe unele, bănuim pe altele, fără a putea hotărî nimic. Dar pe cât îngăduie cadrul unui discurs, d-sa crede că, în afară de cauzele externe precum sunt cele politice și economice, rămâne o cauză internă de structură sufletească, ce să pregătește peste tot ori unde se manifestă o puternică genialitate colectivă: aceasta este eflorescența perpetuă a rasei greco-latină. Tot ce are azi lumea de pe glob mare și generos, este greco-latin sau neolatin! Frumosul este grec; Justul este roman, numai Utilul poate să fie al altor rase, deși întreaga civilizație a lumii este de origine neolatină.

Prin urmare: Renașterea italiană este datorită eflorescenței perpetue a rasei latine, care ajutată de libertățile date poporului florentin de contesa Matilda, precum și de îmbogățirea breslelor (arti maggiori și arti minori), a produs momentul admirabil din veacul al 14-lea și al 15-lea.

Revenind acum la noi și la Eminescu, — poetul nostru este un fruct al neolatinității noastre. Despre obârșia familiei lui Eminescu, unii au încercat s'o ridice la un ofițer de cavalerie din oastea lui Carol XII. regele Suediei, care, scăpând din bătălia dela Pultava, se statornicise în Suceava, în Bucovina pe lângă familia baronului Mustățea.

Aceste aserțiuni nu sunt dovedite prin nici o urmă de mărturie.

Ceeace este sigur, e că tatăl poetului, Gh. Iminovici, era român în toată puterea cuvântului, voinic la trup, isteț la minte, harnic, chibzuit în toate, și, se pare, cu un neîntrecut dar de a istorisi. Tot ce alcătuiește caracteristica specifică a rasei noastre: prudența, răbdarea, vioiciunea sufletului, se întâlnesc în părintele lui Eminescu, căminarul Gh. Iminovici.

Mama poetului era Raluca Iurașcu, fiica stolnicului Vasile Iurașcu, român neaoș, boier din Boldoști, de pe locurile unde se bătuse Ștefan cel Mare cu Petru Aron.

Soții Iminovici au avut 10 copii, dintre cari Mihail Eminescu era al 6-lea.

Întâ al cui fiu este Eminescu. El nu este fiul frazei românul este născut poet, care nu e adevărată dupăcum nu e adevărat că românul e născut miop sau presbit.

Vorbind de civilizația noastră, d. Duiliu Zamfirescu spune, că în ultimii 50 ani am parcurs un drum enorm. În aceste condițiuni puterea de eflorescență a rasei noastre ne-a dat oameni politici ca Kogălniceanu și Brătianu, ca să nu vorbim decât de cei morți. Gânditori ca Vasile Conta, pictori ca Grigorescu și un mare, mare poet. Acesta e mai mare decât toți ceilalți, în sfera lor, fiindcă el s'a ridicat în lumea curată a Frumosului absolut, unde nu există răsplătă nici onoruri. Ce a văzut și cum a simțit el acolo, nu știm. Dar știm ce ne-a spus el.

Ceeace ne-a spus el e câteodată de cea mai mare valoare artistică, și, dacă nu s'ar fi îngreuiat edițiile poeziilor sale cu unele bucăți primitive sau cu unele variante pe cari poetul nu le-a autorizat, poeziile lui Eminescu ar sta lângă cele mai înalte creațiuni lirice ale omenirii. Despre frumusețea elocutiunii sale, am vorbit în metafizica cuvintelor.

Așadar, căutând o explicație a lui Eminescu, găsim că el reprezintă izbucnirea vitalității rasei latine, ori de câteori ea e pusă în condițiunea de libertate politică și de stare economică prielnică. Caracteristica personalității sale, pesimistă sau optimistă, nu infirmă întru nimic puterea geniului său latin.

Din punctul de vedere românesc, el ar fi putut să-și blasteme poporul din care a ieșit, cum a

făcut Heine, și tot al nostru ar fi mai vărtos, când nu l-a blăstemat ci l-a cântat.

Aci la picioarele statuei lui Eminescu, eu uit păreri mele critice, și-mi aduc aminte de un singur lucru: că reprezintă Academia română. În această calitate sper că teoria eflorescenței latine e adevărată, și dacă e adevărată pentru românii din regat, ea va trebui să fie adevărată și pentru românii din țările subjugate.

Și, de fapt o vedem confirmată prin talentele vii ale poetilor de peste munți, cari, împotriva tuturor adversităților politice și economice, există și cresc.

Fie ca exemplul pe care-l dă d. Botez și comitetul său, prin cultul lui Eminescu să fie urmat și de alții. Fie ca el să ademenească pe marele public pe femeile și pe tinerii noștri la cetirea scriitorilor români pentru ca publicul fără părtinire dar și fără umilități să se reia pe sine în stăpânire, să ridice fruntea și să spere...

Privilegiul marilor poeți este că lacrimile și durerea lor, în loc să deprime, mângâie suferințele altora și ridică sus sufletele.

D. Zamfirescu a fost îndelung aplaudat.

*

Discursul d-lui profesor Calmuski, membru în comitetul pentru ridicarea statuei.

Cioplit în piatră se ridică la Dunărea de jos chipul celui ce a fost un fenomen în simțirea și cugetarea românească. Nu înălțăm glasul ca să-l facem cunoscut pe Eminescu — aceasta ar fi cel puțin o impietate — nici să cântăm gloria lui, căci „tanta nomini nullum pur ingenium”. Este simțimântul de dragoste și recunoștință al celor ce admiră pe Eminescu, cari vor — dacă pentru moment îndatoririle de ospitalitate îi împiedecă — pe viitor să rămână aceiași admiratori sinceri și recunoscători. Cu acest gând ne-am simțit noi chemați la cele ce am făcut, căci într'un popor cu conștiință națională vie, chemați sunt a sărbători gloriile trecutului, toți cei cari au cultul lor.

Eminescu nu aparține numai unei clase ori numai unui colț al României. El este al întregii suflări românești dela Tisa și dela Carpați și dela Nistru până la Dunăre și până la Mare. La Galați ca și oriunde și ori când, se cuvine dar a se face sărbătoarea lui, căci „popoarele se onorează prin ele înși-le când păstrează și încunjură cu dragoste memoria marilor patrioți — așa a zis într'o împrejurare M. S. Vodă Carol I.

Eminescu a intrapat toată gândirea românească și mai vărtos toată suferința românilor. Poporul acesta al nostru a suferit de toate și dela toți. Ecolul acestor suferințe, înădușit atâtea veacuri, a găsit în fine un larg răsunet în simțirea și prin graiul celui mai genial dintre fii săi. Eminescu a auzit glasul românului la cea mai curată a lui obârșie; a simțit freamătul codrului și s'a pătruns de murmurul izvorului. El a deslușit în freamătul codrului și în murmurul izvorului, ceea ce alții n'au auzit și n'au înțeles durerea neamului său, căci „codru-i frate cu Românul”. Durerea aceasta i-a șoptit-o codrul și i-a murmurat-o izvorul în toate colțurile vechei Daciei, fiindcă peste tot Eminescu a călcat și peste tot a gustat amarul. De aceea când Eminescu zice:

Dela Nistru pân' la Tisa
Tot românul plânsu-mi-s'a,

e plânsul unui întreg popor ce se revarsă prin glasul poetului, care trăiește din simțirea acestui popor, cugetă și glăsuște la fel cu dânsul, scrie în forma cea mai apropiată lui.

Eminescu scutură colbul bătrânelor cronice. Pe mucedu pagini, citește el toată gloria „celor descălecători de țară, dătători de legi și datini”, toată vitejia Voevodului „atât de simplu după vorbă, după port”. El gusta cu nesfârșit nesăț „limba cea ca un fagure de miere” și suspină după cronicarii și rapsozii ce „de așa vreme se învredniciră”. E neînchipuit de dureroasă realitatea, care-l smulge dinaintea icoanei mărețe a trecutului, ca

să-l pue în fața vremii de azi, a josiției noastre de acum.

Atunci evocă pe Ștefan, să se ridice din mormântul dela Putna, ca să-și mântue țara, sau cheamă pe Țepeș vodă să aducă dreptate și răz-bunare.

Eminescu nu este însă un revoltat platonice, un plângător al vremii trecutului, cum au zis unii. Dacă prezentul este mic, trecutul este mare, și Eminescu urmează țării lui la trecutu-i mare, mare viitor.

El dorește „răz-bunare pentru cele suferite și triumful unui vis falnic de glorie”; dar mai presus de toate în mintea lui se încheagă un falnic ideal național, ca românii

...să trăească numai în frăție,
Cu a nopții stele cu a zilei zori,

căci astfel „rămâne stânca, deși moare valul”.

Spre atingerea acestui ideal, când poetul tace omul muncește.

Intemeierea societății „România jună” la Viena, organizarea primului pelerinaj la mănăstirea Putna, sunt cei dintâi pași, pe cari românii din diferitele părți ale Daciei, călăuziți de Eminescu îi fac pe această cale.

Astfel s'ar putea zice, că Eminescu este anter-gătorul Ligei pentru unitatea culturală a românilor.

Iată cum dar opera lui Eminescu este în același timp opera de rededeptare și de mărire națională.

Eminescu a ținut loc de frunte și în politica țării.

Era purtătorul de cuvânt al unui însemnat partid. Eminescu scria la „Timpul”, organul acelui partid.

În coloanele celui ziar Eminescu a pus tot-atâta suflet și tot atâta simțire ca și în opera lui politică.

Pentru adâncă lui pătrundere nu erau probleme fără soluții, precum din temeinicia crezului său politic nu eșea atac fără vigoare. Contemporanii nu știau ce să admire mai mult în redactorul dela „Timpul”, pe analistul rece, ori pe polemistul fervent.

Firește, azi parte din opera ziaristică a lui Eminescu intră în umbră, ca și împrejurările ce au produs-o: partea polemistă și personală.

Strălucită și eternă rămâne însă partea politică privitoare la întreg poporul românesc, care muncește și suferă sub jugul străin, ori sub pătura suprapusă.

Se zice, că Eminescu este pesimist în toată opera lui poetică. Expresia mi-se pare nu tocmai proprie.

Eminescu a fost un cugetător, care a pătruns în tainele și durerile cele mai adânci. Eminescu nu plânge propria lui suferință, și când face aceasta, suferința lui reese ca parte din întregul complex de suferințe.

El simte nu numai pentru dânsul, ci pentru toți. Pe el îl doare mai mult durerea tuturor de cât a lui proprie. El se scoboară în cele mai adânci profunziuni ale firei și despică până la fund sufletul omenesc. Acolo află el vițiul inițial, imperfecțiunea înăscută naturii noastre. Acolo își dă el seama de neputința de a găsi în lumea reală fericirea plăsmuită în lumea idealității lui. Atunci toate coardele simțirii lui vibrează, dela nota duioasă și plângătoare până la sbuciumul de revoltă.

Atunci trece dela mila pentru oameni și dela retragerea în sine dela pornirea violentă și vrăj-mașă.

Dar natura blândă își reia repede imperiu asupra simțirii revoltate și Eminescu e gata să ierte și să uite. Căci toate la el se explică prin această nestatornicie și imperfecțiune a firei și vieții noastre.

Așa dar, când totul este nimicnicie și deșertăciune; când „A fi? E nebunie și tristă și goală;” când „vis al morții-eterne, e viața lumii-întregi;” când și nemurirea este o iluzie, căci

„Poți zidi o lumea întreagă,
„Poți s'o sfarâmi; ori ce ai spune
„Peste toate o lopată de țărână se depune...”

atunci urmarea vine dela sine, nestrămutată în logica ei rigidă, care potolește orice patimă, care revarsă liniște, dacă nu fericire.

Prin urmare

„La ce statornicia părerilor de rău
„Când prin această lume să trecem ne e scris,
„Ca visul unei umbre și umbra unui vis?”

Firește, că față de acest sfârșit neînălăturabil, el, „în lumea lui se simte nemuritor și rece”, dând un ultim sfat sie-și și tuturor:

„Să rămâi la toate rece,
„De te'ndeamnă de te chiamă”.

Acesta este pesimismul lui Eminescu. Este filozofia întregii vieți, sintetizarea suferințelor, patimilor și imperfecțiunii întregii noastre firi. Precum când plânge durerile neamului său, Eminescu este poetul unei națiuni, tot așa când plânge durerile omenesii, el este poetul omenirii. Eminescu este unul din acele genii rari, care sincer și impersonal în impresii le elaborează prin nemărginită putere a cugetării sale și îmbrăcându-le în haina, măestrită a unor adevăruri sfinte și eterne, le redă lumii, purtând marca minunatei și neîntrecutei lui personalități.

Pentru aceasta moartea lui Eminescu, acum 22 de ani, apare astăzi ca un accident natural, fără importanță în viața intelectuală a acestui cugetător. Tot ce a fost material s'a dus. S'au dus „toate relele ce sunt într'un mod fatal legate de o mână de pământ”, „toate micile mizerii unui suflet chinuit”. Așa se degajează tot mai bine partea imaterială, produsul întreg al simțirii și al cugetării lui, ce se arată cu atât mai adevărat și mai nemuritor cu cât timpul vine să-i consfințească.

Icoana stelei ce a murit
Incet pe cer se sue,
Era pe când nu s'a zărit,
Azi o vedem și — nu e.

Steaua aceasta este a omenirii întregi. A fost un noroc și o glorie pentru noi, că ea a strălucit pe orizontul nostru, nouă ne-a trimis razele ei cele mai vii și cele mai calde. Iar când fu să se sco-boare, s'a scoborit pe acest pământ românesc, pe care l-a iubit atât și s'a închis în el, fiindcă aci i-a fost mai drag.

Să-i fie somnul lin
Și codrul aproape...

Dar lumina stelei ce a spus, ne urmărește încă. Ea se întinde peste întregul orizont românesc. Glasul lui Eminescu răsună dincolo de hotarele vieții lumesti. El încălzește inimile și înalță sufletele noastre. La numele lui au venit azi reprezentanții cei mai distinși ai instituțiilor românești și ai românilor de peste tot. Privim cu smerenie și duioșie chipul marelui poet, care pentru noi nu-i de piatră, ci-i plin de suflet, de sufletul său nobil și mare. În simțirea și în avântul lui, vom găsi veșnic scântea, care întreține focul dragostei de neam și patrie. Întăriți prin această dragoste, noi toți românii la oaltă, vom ieși să ajungem la idealul visat de Eminescu, idealul tuturor românilor.

Cuvântarea dlui N. Iorga.

În numele unui curent de critică și muncă, de dărâmare și mai mândră ridicare a clădirii, de tăgăduire nesfidelnică și de afirmare îndrăznească, curent care plecând din domeniul literaturii a cuprins astăzi, o putem spune cu mândrie, tot câmpul vieții naționale și în tot cuprinsul pământului locuit de români, aducem o închinare de recunoscători urmași, de continuatori prin fapte rodnice ai gândului înalt, lui Mihail Eminescu, om mare al nației, ceea ce este mai mult și decât un așa de genial poet.

Din acele nevoi ale vieții naționale a răsă-

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de
— — — — — mobile

Székely és Réti

din Murășvașarheiu, piața
: Szechenyi Nr. 47. :

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

rit pe rând în două generații acelaș crez. În cea dintâi, el a rămas închis în sufletele câtorva oameni, dintre cari Eminescu a fost fără nici o asemănare cel mai puternic și cel mai nenorocit, trăind, între neînțelegeri pentru solia sa; în cea de a doua generație mii de oameni cred și luptă pentru el.

Ei găsec în paginile poetului cugetător, chinuit de fatalitatea nenorocirii și morții, disprețul pentru usurparea conducerii de puținii cari nu s'au ridicat măcar prin inteligența, cultura și munca lor

Fonii și fecarii, găgăuții și gușatții...

ei găsec într'ânsele evlavie pentru timpurile de cinste, bărbăție și măsură:

Stefane, Măria Ta,
Tu la Putna nu mai sta
Las' arhimandritului
Toată grija schitului
Lasă grija sfinților
In sama părinților;

cunoașterea și prețuirea scrisului vechiu, limpede, cald și înțelept:

Când privesc zilele de-aur a' scripturilor române
Mă cufund ca într'o Mare de visări dulci și senine;

fiasca iubire pentru comoara de simțiri cuprinsă în sufletul drept și bun al țaranului, doine, zicale, povești:

A fost odată ca 'n povești
A fost ca niciodată
Din rude mari împărătești
O prea frumoasă fată;

afirmarea unității românești eterne:

Dela Nistru pân' la Tisa,
Din Hotin și pân' la Mare,
Din Boian la Vatra-Dornei,
Din Sătmar până 'n Săcele,
Dela Turnu 'n Dorohoiu!

groaza de cotropirea străină, care ucide o conștiință, împiedecă o desfășurare, sfarmă un viitor, lasă fără îngrijire un trecut, pentru a da în loc jaf și corupție, oricare ar fi numele cotropitorului, al celui dintâi din neamurile de cultură ori al celei din urmă plebi asiatice:

Cine-a îndrăgît străinii
Mânca-i-ar inima câinii —
Mânca-i-ar casa pustia
Și neamul nemernicia.

Așa cânta el cântecul care astăzi răsună în toate inimile, așa am lucrat noi, încredințați că am avut buni înaintași și că am făcut, la rândul nostru, bine pentru folosul urmașilor.

Și fără munca pe care am cheltuit-o pe drumul care a fost totdeauna al celor mai stăruitoare voinți ale neamului nostru, n'am fi venit aici, căci ni-ar răsuna la urechi

Iar de asupra tuturora va vorbi vre-un mititel,
Nu slăvindu-te pe tine, lustruindu-se pe el
Sub a numelui tău umbră.

Dar venim cu încredere că spiritul fără de moarte care încunjură astăzi acest bronz nu ne va respinge, nu ne poate respinge pe toți cei cari am umblat și umblăm pe căi cari au fost și ale lui. Din adevăr am făcut gând, din gând credință, din credință fapte, și numai înaintea înfățișării faptelor pe care le-au dorit, ce-i morți învie bucurăși și se bucură de bucuria noastră când li se strigă cu glasuri recunoscătoare, din drumul spre biruință voită de dânzii: Mărire ție!

N. Iorga.

Discursul d-lui D. Anghel.

A te urca pe un soclu înseamnă a înstăpâni un fragment de univers de unde alungi vieța; înseamnă a pedepsi o marmură să ia o formă ce n'o mulțumește poate; înseamnă a adăoga o umbră mai mult pe pământ, o umbră care de cele mai multe ori nu e decât umbră unei umbre.

Cugetate de iconoclast, veți zice, și nu veți fi departe de adevăr. Dar cine și-a plimbat ca mine reveriile prin grădinile, pietele și parcurile noastre, căutând o rimă sau o imagine, a trebui să gândească așa.

De pretutindeni, dela roata oricărei răscuri și din afundul ori cărei cărări, un om de piatră sau de bronz și-a întins brațele acoperindu-mi orizontul. O armată de piedestaluri baricadează trecutul; un norod de anonimi îmbrăcați în redingote ori în fracuri impecabile, sfidează; o pleiadă de

morți a căror pleoape trebuie închise pentru a doua oră, privește cu încredere viitorul...

Forma asta nouă de idolatrie a mers prea departe și vechiul idolatru când idolul nu-l mai slujia la nimic, nu se sfa să întindă o mână sacrilige și să-l dărâme la pământ pentru a-și clădi un altul.

Ca să clădești trebuie să dărâmi și să netezești locul și apoi e o nebunie a crede că gloriile sunt eterne. Un nume și un leat săpat pe o piatră nu mai spune nimic, atunci când lentila faimei și-a întors fața aiurea și un sfânt trepanat de aureolă veți conveni că devine un simplu om de rând.

Edilii vechei Rome aveau dreptate când intrau cu ciocanul în mână în pădurile de statui ce acopereau forurile și pietele și percutau vechile glorii ca să facă loc celor nouă. Un norod de idoli cădea pe pământ, împrăștiind tândări de lumină, un nou venit lua loc pe vechiul soclu, un discurs mai mult se ținea, vremea îl lua în primire dându-i patina necesară și toată lumea era mulțumită.

Noi în norodul acesta de postumi, care au murit de două ori, ridicăm azi un monument unui om ce nu avea nevoie să se ridice pe înălțimea unui soclu pentru a putea privi peste vremuri...

Ai face onoarea aceasta înseamnă a-l pune în rândul celorlalți și până ce edilii noștri nu vor decreta hegatomba, până ce selecția adevărată între marmure nu se va fi făcut; cel de piatră astăzi va fi străin pe soclul unde l-ați așezat.

Noi, cei care am dibuit pe urmele lui gigantice, noi cei, care l-am iubit și l-am urât o simțim aceasta.

L'am urât pentru că în umbra în care face un munte uriaș, arar mai poate ceva, să crească. Personalitatea lui covârșitoare încremenise formele în tipare cu neputință de sfărâmat, adunase toate florile și imaginile ca și cum n'ar mai fi voit să lase nici una după dânsul. Pe când el își desfăta creștetul în lumină, bucurându-și privirile de privilegii ce le vedea în zări; noi nu mai găseam nimic de spicuit și rămași în umbra lui îl întâlneam pretutindeni ori încotro am fi vrut să apucăm.

L'am iubit însă, pentru că ne-a făcut să râvnim spre lumină, să stăruiem spre lumină, să stăruiem în căutarea altor flori, pe care le bănuiam și nu le vedeam nicăieri încă, să ne ridicăm brațele spre alte mirajuri, care năluceau în zări.

Universul e plin de forme și culori și simțurile dincolo de viața conștientă atunci, când gândul nu mai poate merge înainte, caută, dibuiesc și presimt o altă lume în care alte forme se schițează, în care alte culori nălucesc, în care alte sunete vibrează. Dincolo de marile și eternele decoruri ale naturii pământestii, cerul își boltește imensa lui cupolă și nemărginirea începe. Glasuri aleargă, se încrucișează și se întălesc, vedenii poate umblă și ne ating în treacăt, doruri și porniri necheltuite încă, își caută un adăpost și toate firele nevăzute ce ne leagă cu viața universală, vibrează la trecerea noastră.

Ca să pătrunzi în lumea aceasta încântată, în care poate totul e ritm și armonie, pentru că auzul tău să poată prinde miile de svonuri cari rătăcesc și urcă din prăpastie albastră, pentru că să ghicești tănuitele corespondențe ce ne leagă de nemărginire, mintea nu e de ajuns, analiza nu are co căuta și sufletul singur trebuie să le simtă și să le perceapă. Poezia singură și imaginația poate da un corp acestor visuri.

De aci va naște frumusețea, inutila și trista frumusețe, care pentru cei mai mulți ce stau poate de față astăzi la desvălirea bustului marelui nostru poet, nu e nimic. Și nopțile și zilele cheltuite în căutarea ei, o prinde de vreme.

A exprima inexprimabilul a da o formă lucrurilor informe, a-ți pierde timpul cu alternarea monotonă a cadențelor, a trezi prin ritm sensibilități adormite, a face din cuvinte un leagăn cu care să adormi durerile altora, adesea un surâs pe o gură ce-a uitat poate de mult să rătădă printr'o fericită corespondență de imagini sau de sunete, și din toate acestea să faci să nască frumosul pe care să-l dăruești contemporanilor tăi, poate fi ceva mai sublim?

Răsplata însă vine și nu e aceea a statuei, nu e aceea a gurii care tace, ci a tristei guri care a rostit atâtea frumoaseți prefăcute în cântece și le-a dat drumul în lume; aceea a versurilor lui, ce ca un stol de păsări sonore și-au întins aripele și

au sburat din casă în casă; e a cărții în care și-a închis visurile și pe care aplecați am visat cu toții; e a graiului însuși, pe care el l'a făurit în adevăr și îl vorbim noi astăzi.

Deci, stăpânește-ți fericit fragmentul de univers pe care l'ai cucerit. suirea ta pe soclu înseamnă o biruință, nobila ta formă gloriifică marmura ce o poartă și dacă e adevărat, cum spune un alt poet, că „bustul supraviețuește cetății”, pelerini întârziți vor veni și atunci de pretutindeni să se închine înaintea ta și să-ți aducă în locul cununei de spini pe oare ai purtat-o cât ai trăit, cununa de flori ce ți-se datorește.

Discursul d-lui Anghel a stârnit ropote de aplauze entuziaste.

Mai vorbesc d-nii: Cancel, delegatul studenților din București, Dinescu în numele studenților din Iași, Șerban în numele studenților din Covurlui, Ursuleanu în numele studenților din Bucovina, Horia Petra Petrescu dela „Românul” din Arad în numele tineretului transilvănean, dr. Galin în numele societății „Junimea” din Viena și Ioan Bacalbașa, directorul Teatrului Național din București, care în numele presei arată expresiunea de recunoștință și admirație marelui luptător care a lăsat opere ziaristice, cari sunt izvoare nesecate de însuflețire.

Sfârșitul solemnității.

După terminarea discursului d-lui Bacalbașa, corul episcopal, acompaniat de muzica regimentului 11 Siret, a intonat frumosul marș „La arme”.

Cu aceasta solemnitatea a luat sfârșit. La orele 12 și jum. mulțimea imensă se împrăștie pe străzi.

In oraș animația este foarte mare.

Pedro.

Festivalul de după amiază.

Festivalul organizat, cu prilejul dezvelirii monumentului lui Eminescu, în sala teatrului Papadopol, a avut un caracter grandios.

Deschiderea festivalului a fost la orele 4 d. a. și s'a făcut de corul episcopal sub conducerea d-lui Rădulescu, cu marșul „La arme!”. Execuția a fost perfectă și sala a răsplătit pe concertisti cu puternice aplauze.

A urmat apoi conferința d-lui Rădulescu-Motru: „Ce înseamnă Eminescu pentru cultura românească”.

Conferențiarul a făcut o expunere savantă a felului cum trebuie înțeleasă cultura. D-sa a spus că cultura nu poate fi socotită decât ca un bun universal. Eminescu a fost inspirat de durerile și aspirațiunile omenirii întregi. Cu toate acestea, Eminescu e prin excelență poetul nostru național pentru că a putut să inventeze o podoabă curat românească pentru gânduri mărețe. În rezumat, operă românească face acela care îmbracă într'un vestmânt curat românesc gândiri de eternă valoare omenească.

Conferința d-lui Motru a fost mult aplaudată.

În urmă artistul Vasile Leonescu a declamat poezia „Venere și Madona”; artistul State Dragomir poezia „Lui Eminescu” de A. Vlahuță și o parte a „Satirei III” de Eminescu.

Poetul I. Minulescu a citit „Romanța vagabonzilor”, „Romanța necunoscutului”, și „Glasul Morilor”, opere originale. D. Minulescu a fost viu aplaudat.

D-na Lucia Cosma, supranumită „privighetoarea Ardealului”, a cântat, acompaniată la pian de d-șoara Lucia Fernic, „Rugămintea”, „Și dacă ramuri bat în geam”, și „Ce te legini, codrule?”, poezii de Eminescu.

D-na Lucia Cosma a fost deasemenea obiectul unor furtunoase ovățiuni.

Festivalul s'a terminat prin reprezentarea piesei într'un act: „Lais” de Emile Angier, tradusă în versuri de Eminescu.

Piesa s'a jucat de artiștii teatrului național din București în mod ireproșabil.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Adunarea din Diciosânmărtin

Vasile Dămian.

Cu drag am venit aici, unde sunt atâtea dovezile de jertfă națională. Ne-am adunat în numele iubirei curate de țară și neam, să aflăm cauzele acestei stări care dăinuiește la noi și să chibzuim cum să o lecuim. Dumnezeu a voit ca țara această să fie locuită de mai multe popoare, cari în cursul veacurilor au apărut-o.

Înainte de 1848 puterea de stat și economică era concentrată în mâinile oligarhilor feudali unguri, cari cu toate mijloacele au năzuit să mențină în întunec pătura de jos, masele susținătoare și apărătoare de stat, ca astfel să-și asigure pentru vecie privilegiile. (Așa-i). Dar robia aceasta a milioanele subjugate nu a putut ține mult. S'a ivit un curent nou puternic, care a avut deviza deșteptării maselor, care a primit lupta pentru desrobirea și luminarea popoarelor, care și-a înscris pe flamura sa mândră principiile: libertate, egalitate și frățietate (așa-i.) Curentul acesta democratic, care s'a ridicat la apusul depărtat, a străbătut întreagă Europa.

Astfel și țara noastră s'a scuturat din somnolența seculară și la 1848 a constrâns nobilimea să renunțe la privilegiile sale de până acum (așa-i.) Anul acesta este începutul desrobirii milioanele oropsite.

Acest curent puternic a înduplecat legislația țării noastre, ca în 1848 să facă o lege mai îngăduitoare, o lege, care măcar în parte să asigure câteva fărâșuri de drepturi acelor popoare, cari veacuri de-arândul au adus sacrificii enorme de bani și sânge pentru apărarea și susținerea patriei comune (așa-i).

Oligarhia veche nu s'a putut însă împăca cu asemenea libertate asigurată popoarelor alcătuitoare a acestui stat, ea s'a folosit de orice prilej ca să nesocotească dispozițiile acestor legi, între cari cea mai nesocotită este legea despre egala îndreptățire a naționalităților.

Spiritul ce stăpânește veacul al 19-lea nemai admitând o putere așa de mare a feudalilor, ca în trecut, — pentru menținerea privilegiilor câte le mai aveau, au zămislit ideea unui stat unitar maghiar.

Astăzi războiul se poartă sub cuvânt, că statul acesta l-a alcătuit și susținut un singur popor, poporul maghiar, iar celelalte popoare n'au dreptul de existență în acest stat (Nu-i adevărat.). Deviza nobilimei maghiare în frunte cu cel mai refractar reprezentant al oligarhismului, contele Ștefan Tisza (puternice strigăte de: jos Tisza, sus cu el!) este, alcătuirea unui stat național maghiar (Mai pot aștepta încă).

Noi zicem: statul acesta îl compun, l-au alcătuit, îl susțin și-l vor susține toate națiunile din această țară (așa-i). Acest stat numai așa se va întări și va progresa, dacă toate națiunile se vor împărtași de aceleași libertăți și de aceleași drepturi (Aprobări sgomotoase).

Oratorul arată multe nedreptăți și fărâdelegi, pe cari trebuie să le sufere poporul român, iar acum guvernele ungurești au ordonat, ca în școlile susținute din sudoarea noastră să ni-se propună o limbă străină sufletului și ființei noastre (așa-i! jos guvernul!).

Ne acuză, că ne îmbogățim. (Asta-i doare.) Este acesta un păcat? (Nu!) Nu, fraților. Lase liberă emulația pe toate terenele, ca astfel să putem înainta. (Așa-i!) Cu mijloace silnice, fraților, nu se pot crea stări pentru vremuri îndelungate. (Aprobări vii!).

Fraților! Noi am căutat totdeauna că pacea și frățietatea să stăpânească această țară, ca astfel să ne putem întări în interesul patriei. (Așa-i!) Dar niciodată nu vom primi o frățietate pe principiul celui mai cras egoism: ce e al meu e al meu și ce e al tău, e tot al meu. (Aprobări.) Și nici odată nu ne vom învoi la o pace, care să fie mormântul libertăților și drepturilor noastre naționale. (Aprobări și aplauze).

Fraților! Atacul e îndreptat în contra tuturor naționalităților existente în această țară, dar mai cu seamă împotriva noastră, a românilor. (Așa-i!) În fața acestui războiu pornit împotriva existenței naționale a popoarelor nemaghiare din patrie, noi, românii, avem o singură datorie (s'auzim!), să formăm o unire puternică, pentru a înfrunta cu demnitate și energie atentatul săvârșit în contra însăși ființei noastre naționale. (Aprobări).

Legea de egală îndreptățire a naționalităților a pornit și nu peste mult ea va nimici pe acela, care i-se împotrivesc. (Aprobări sgomotoase și aplauze îndelungate).

Aurenție Pop (țaran).

Noi, românii din comitatul Târnavei-mici avem astăzi o mare bucurie văzând în mijlocul nostru pe atâți de mulți fruntași iubiti ai neamului nostru, cari din depărtări mari au alergat să ne lumineze cu sfaturile lor înțelepte (Ovații și aplauze).

Oratorul vorbește cu multă durere de multe nedreptăți și prigoniri ce i-se fac țaranului român, arătând cum poporul unguresc se împărtașește de toate bunătățile acestei țări, iar românii, cari și ei susțin și apără țara aceasta cu sudoarea și sângele lor, nu primesc nimic. (Aprobări.) Ba, totuș primim și noi ceva, fraților. La alegeri adecă, dacă ținem cu sângele nostru, apoi ne pedepsesc în bani și cu închisoare, ne schinguiesc, ba după-cum știți, ne și împușcă. (Aprobări.) Până când va mai trebui să suferim atâtea nedreptăți și fărâdelegi? Au doară nu noi hrănim cu sudoarea noastră pe toți trântorii țării, și în timp de războiu au doară nu noi ne vârsăm sângele pentru tron și patrie? (Aprobări sgomotoase.) Ni-se impune întrebarea, că ce avem noi de făcut, ca să ne croim o soartă mai bună? Nimic altceva decât, în chestiile naționale să ținem strânsi la olaltă, să învățăm carte multă, ca să ne luminăm, și mai presus de toate să fim ostași credincioși steagului național și să urmăm cu credință pe vrednicii noștri conducători, cari luptă cu bărbăție pentru drepturile noastre naționale. (Aprobări.)

Dumnezeu să ne forească pe deputații și pe fruntașii noștri. (Trăiască!) Dumnezeu să trăiască și pe tot românul care ține cu credință la steagul partidului național.

(Deputaților li-se fac ovațiuni îndelungate. Oratorul este felicitat de către toți deputații și fruntașii români).

dr. Ștefan C. Pop.

Astăzi se împlinesc două săptămâni de când am fost la adunarea populară dela Murășludoș.

Acolo am auzit vorbind înaintea mea pe un țaran deștept (trăiască), care vorbea despre aceleași nedreptăți ca și fratele Pop (trăiască). Și dacă am merge în toate părțile locuite de români, tot țaranul ar vorbi la fel (așa-i).

Pentru că, fraților, nedreptățile și fărâdelegile stăpânirii față de români sunt aceleași peste întreaga țară (așa-i).

Oratorul vorbește apoi cu mult succes despre țaria neamului românesc, care în ciuda tuturor atacurilor dușmanului nicicând nu va putea fi răpus și stârnește aplauze frenetice vorbind despre răspunsul lui Mircea cel mare dat soliei puternicului Baiazid: „Spuneți stăpânului vostru că vii nu ne vor supune, pentru că noi, românii, ne iubim neamul și limba mai mult decât vieața“.

Vorbește apoi despre proiectele militare, cari pretind dela țară cheltuieli mai mari și feciori mai mulți, ca până acuma și spune, că, da, dăm feciori și bani mai mulți, dar cerem să ni se deie și drepturi. (Aprobări!)

Bugetul anului viitor va cere dela noi cu sute de milioane mai mult ca până acum. dar în schimb noi nu primim nimic. (Destul de trist!)

Plătim bucurios, dar voim să ridicăm pe cel sărac și lipsit, iar nu să susținem cu sudorile noastre o clasă privilegiată (aprobări vii).

În lupta noastră pentru drepturile milioanele voi să fiți un zid puternic, de care să se înfrângă toate năzuințele dușmanului nostru secular. (D-lui deputat i se fac mari ovațiuni).

(Va urma.)

„Semiluna“ biruitoare

Știrile mai noi venite de pe câmpul de războiu din Africa-de-nord, afirmă în parte biruința trupelor turcești și recucerirea Tripolisului cu ajutorul arabilor. Firește, cum am prevăzut, vestile cele dintâi au fost mult prea exagerate, decât să ne fi putut prezinta starea reală a lucrurilor.

Cele 12000 de victime ale ciocnirii sângeroase ce a realizat recucerirea Tripolisului se reduc, făcându-se cuvenita rectificare pentru greșala de tipar de o singură 0, la

1200, dintre cari 5 sute au rămas uciși pe câmpul de bătălie, iar restul de 700 prizonieri.

Caneva — prizonier.

Conform ultimelor informațiuni semnificative, se răspândise știrea senzatională, că comandantul suprem al armatei italiene e prizonierul turcilor. Acum vine ministerul de războiu din Constantinopol și într'un comunicat oficial anunță publicului, că:

Caneva, comandantul suprem al armatei italiene este prizonier.

*

Caneva a căzut prizonier cu prilejul celui din urmă asalt dat împotriva meterezelor Tripolisului. Comunicatul confirmă în parte și recucerirea orașului Tripolis, spunând, că aproape toate punctele cele mai importante sunt ocupate de turci, încât până în momentul dat e prea posibil ca Tripolisul să fi capitulat.

Ciocnirile se repetă mereu cu întefire și italienii sunt în mare pericol.

Pașa Mahmut Sefket.

Ministrul de războiu, Mahmut Sefket, primind aceste știri nu mai putea de bucurie. Extaziat de biruința trupelor musulmane a exclamat: E cea mai măreață clipă a vieții mele.

Când s'a dat asaltul?

Acelaș comunicat oficial al ministerului turcesc spune, că asaltul general împotriva bastioanelor tripolitane s'a dat în 26 oct. Armata italiană a înfruntat asaltul, dar în curând a trebuit să cedeze la năvala irezistibilă a trupelor turcești și arabe, bătănd în retragere și luând o atitudine de defensivă. Armata turcescă a înaintat peste oază spre Tripolis, gonind armata italiană desordonată, care își pierduse comandantul.

Fortul Hami cucerit.

După o luptă înverșunată în zorile din 28 oct. turcii au isbutit să ocupe fortul Hami și Said el Mikri.

INFORMAȚIUNI

Arad, 1 noembrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță neînsemnată schimbare în temperatură și, pe alocurca ploii.

Prognostic telegrafic: vreme moderată, pe alocurea ploii.

Temperatura la amiază a fost de 12.9 C.

Bursa de cereale din Budapesta fiind serbătoare catolică, bursa de cereale a fost închisă.

Pentru ce marele pianist Franz Liszt n'a fost membru al Academiei maghiare?

Săptămâna aceasta s'a celebrat în toată lumea muzicală centenarul nașterii genialului pianist Franz Liszt 10.22 octomvrie 1811, la Reinding, în Ungaria. Cu acest prilej, maghiarii sunt foarte mândri, căci le-a căzut un geniu muzical, ca un meteor, pe pământul „lor“. Nu ne înțotrivim de loc la aceasta și lăsăm pe fiecare să fie mulțumit cum se pricepe.

Dar un lucru am vrea să știm. Cum să face, ca un bărbat genial cum a fost marele F. Liszt, „născut pe pământ unguresc“, n'a fost membru al Academiei ungurești?

Pentru ce?

Ne oferim să dăm un premiu tot atât de mare cât e de lung interminabilul Don Quichotte unguresc Apponyi, acelui maghiar, care ne va răspunde logic la întrebarea aceasta? Și cum suntem convinși, că nu se va găsi nici un „magyar ember“ de pe rotogolul „Globului unguresc“ respundem noi în cunoștința de cauză. Pentru că academia maghiară strict luat nu este o instituție culturală ci o anexă a parlamentului! Ca și în parlament, așa și în Academie, nu sunt aleși oamenii de valoare, ci politicianii și șovinistii desperați.

Franz Liszt nu era omul lor. El a avut curajul să

le spună unguirilor, că n'au muzică națională și că aceea ce se considera ca o muzică... unguirească e pur și simplu luată dela români și slavi.

Sentința aceasta dată fără apel de un geniu de talia lui F. Liszt a strivit înănfarea unguirească. Iată de ce maghiarii nu i-au putut ierta sinceritatea artistică. Dar și F. Liszt îi a ignorat toată viața sa. El trăia în afară de Ungaria la Weimar, Paris și Heidelberg. Limba unguirească n'a vorbit-o nici odată, „il ignorait complement le hongrois“ zice un biograf al lui Paul Souday, în L'Eclair.

F. Liszt era de origină germană, părinții lui erau germani originari din Saxonia.

Ca încheiere să spunem, că F. Liszt era un mare admirator al neîntrecutului nostru artist Barbu Lăntaru.

Ion Baboeanu-Droe.

Adunarea din Banat-Comloș, care se va ține negreșit duminică, 5 noemvrie st. n., va fi o altă mândră sărbătoare națională.

O telegramă ne vestește, că se fac mari pregătiri pentru realizarea unui strălucit succes al adunării. Români se întrec unii pe alții, prin diferite regiuni să se manifeste ca adevărați români, conștienți de datoriile lor față de neam și pătrunși de cerințele vremii, — iar această întrecere duce de-adreptul la solidaritatea națională, cea mai sigură armă a noastră de luptă pentru revendicarea drepturilor noastre. La revedere dar și să ne întâlnim sănătoși duminică, la marea adunare populară din Banat-Comloș.

Din isprăvile administrației unguirești. Dăm loc acestei corespondențe, care odată mai mult aruncă o lumină adevărată asupra revoltătoarelor abuzuri săvârșite, sub scutul legii, de către domni dela administrație. În același timp însă când ne indignăm cinismul acestor șatrapi ai comunelor noastre, nu putem să ne stăpănim bucuria, văzând curajul și demnitatea cu cari resping bravii noștri români atentatul în contra instituțiilor noastre culturale.

Reprezentanța comunală din Boița (comit. Sibiiului) în ședința sa ordinară ținută la 19 iunie a. c., pe lângă o mulțime de incorectități săvârșite cu privire la administrarea averii alodiale pe anul 1910, a constatat și o defraudare de 500 coroane.

Urmarea a fost, că computul alodial pe a. 1910, desbătut sub conducerea pretorelui cercual a fost respins din partea reprezentanței comunale, cerându-se aplicarea dispozițiilor disciplinare și penale din vigoare, față de cei culpabili.

Verdictul referitor la defraudare se termină astfel:

„Protestăm contra unei astfel de apucături mârșave săvârșită între marginile dispozițiilor autonomiei noastre comunale și în cazul concret, pe lângă dispozițiile disciplinare, pretindem și aplicarea celor penale“.

Lucru curios însă, că înainte de a se înainta concluzul comunal enunțat în această chestie, pe ziua de 11 iulie a. c. reprezentanța comunală a fost convocată din nou ca să fie înduplecată să retracteze concluzul enunțat în 19 iunie a. c. Toate eforturile administrației au fost zadarnice, căci reprezentanța comunală și cu acest prilej s'a afirmat cu demnitate, cerând ca concluzul adus în chestie să se trimită superiorității administrative spre competentă rezolvare.

În fața verdictului bărbătesc adus de către reprezentanța comunală, revizorul financiar cercual trimis la fața locului din partea oficiului pretorial al Cisnădiei, a spus turmentat:

Dacă nu aprobați d-voastră computul și voi aproba eu! Ba vi-se va lua dotațiunea bisericeii! Vom trage deget, ca să vedem cine e mai tare!“

Așa dar, după părerea comptabilului cercual, de câte-ori se va săvârși vre-o fărădelege din partea organelor administrative, de atâtea-ori ne putem aștepta ca forurile administrative, să dea câte-o lovitură intereselor noastre bisericești.

Se părea imposibil acest lucru tocmai în co-

mitatul Sibiiului, care este considerat ca cel mai constituțional comitat al țării noastre.

Și totuși era să se întâmple.

Pe ziua de 20 iulie a. c. s'a convocat ședința reprezentanței comunale, spre a vota un nou buget comunal pe anul 1911, căci, — vezi doamne, — nu știu cărui funcționar administrativ prea înțelept, nu-i mai plăcea bugetul votat și aprobat la timpul său pe acest an de gestiune.

În acest buget, prezentat acum în a doua edițiune, spre mirarea tuturor, dotațiunea alodială destinată pentru trebuințele culturale ale bisericii gr. or. din loc, cu o mare măiestrie de condeiu, era redusă dela 2600 coroane la 2000 coroane.

Dar apucătura administrației de a da lovituri bisericii noastre pentru fărădelegile sale, a fost demascată.

Reprezentanța comunală adevă, aflând despre intențiunile administrației, a refuzat proiectul de buget prezentat în a doua edițiune cu vădita intențiune de a periclita interesele culturale ale comunei noastre bisericești, — și a îndrumat primăria comunală la respectarea bugetului votat și aprobat în regulă.

Dar șirul neajunsurilor izvorâte din manipulara ușuratică a averii comunale pe 1910 nu s'a terminat. Administrația noastră era să-și uite cu desăvârșire de suma de 500 cor. defraudată prin luna lui iunie a anului 1910.

Imprejurarea aceasta a silit apoi reprezentanța comunală să facă pendentă desbateră bugetului comunal pe 1912 de încasarea sumei defraudată, — ordonând primăriei comunale intentarea procesului în termen de 8 zile dela data aducerii acestui conclud.

Primăria comunală firește — după cum era de prevăzut — probabil la ordinul protopretorelui cercual, n'a executat concludul comunal.

Reprezentanței comunale nu ia rămas astfel, decât să decidă în ședința din 1 oct. n. intentarea procesului prin o comisiune aleasă din sânul său.

D-le revizor, n'ai decât să te tragi în degete cu reprezentanța comunală din Boița în fața judecătoriei.

Un reprezentant.

M. Sa regele la Budapesta. Comunicatele oficiale despre starea sanitară a M. Sa spun că influența domnitorului nu prezintă nici o gravitate. Medicul de curte speră, că M. Sa nu va fi împiedecat să facă proiectata călătorie la Budapesta în cursul lunii curente.

În restimpul, ce-l va petrece M. Sa în Budapesta, nu se vor aranja mari festivități, cel mult câteva prânzuri regale.

Înaintări în armata comună: Cu ziua de 1 noemvre M. Sa a înaintat pe următorii oficeri din armata comună, ș. a.:

La rangul de general-maior pe colonelul Danil Materinga, comandantul brigădei de infanterie nr. 13.

La rangul de locot.-colonel, pe maiorul Nicolae Lugojan dela reg. de artilerie nr. 36.

La rangul de maiori, pe căpitani: Cornelius Cosgaria, dela regimentul de inf. nr. 43, transferându-l la regim. nr. 51 (Cluj), și Petru Babeu din regimentul de inf. nr. 43, transferându-l la regim. nr. 38 (Budapesta).

La rangul de căpitani: pe locotenenții: Eugen Gonteanu dela batalionul de vânători 23, de prezent e ca profesor la școala de cadeți din Kamenitza. Alexandru Vlad, din regim. de inf. 87 (Pola); Petru Jucu, din reg. de artilerie (Lugo); Ioan Morariu din reg. de inf. nr. 61 (Timișoara).

La rangul de locotenenți: pe sublocotenenții: Aurel Georgescu, din reg. de inf. nr. 37 (Viena); Valeriu Todoruț, din reg. de inf. nr. 51 (Murășorheiu); Mircea Pascuț profesor la școala de cadeți din B-Pesta; Eugen Cimpoa de Serova din reg. de inf. nr. 65 (Miskoltz); Leonidas Pop, dela reg. de husari nr. 2 (Viena); Florian Medrea, din reg. ge inf. al bosniacilor nr. 1 (Viena); Alexandru Poppu, din reg. de inf. nr. 33 (Foca); Aurel Bogdan, din reg. de inf. nr. 50 (Alba-Iulia); Ovidius Sorescu, din reg. nr. 50 (Alba-Iulia); Ioan Lazariu, din reg. de inf. nr. 5 (Marmarossziget); Ioan Paisiu din reg. de inf. nr. 5 (Marmarossziget); Mihai Coliban, din reg. de inf. nr. 60 (Eger); Valerius Smeu din reg. de artilerie (Eger); George Spataru, din reg. tren nr. 4 (Budapesta).

La rangul de sublocotenenți: pe cadeții: Brutus Beutia, la reg. de inf. nr. 2 (Brașov); Ioan Popp, la reg. de inf. nr. 63 (Bistrița); George Stoia, la reg. de inf. nr. 52 (Cinci-biserici); Zacha-

rie Babeu, la reg. de inf. nr. 52 (Cinci-biserici); Iosif Drimbai, la reg. de inf. nr. 51 (Cluj); Ioan Vancea, la reg. de inf. nr. 64 (Orăștie); George Eli, la reg. de inf. nr. 52 (Cinci-biserici); Aurel Petroviciu, la reg. de inf. nr. 63 (Bistrița); Vasile Barb, la reg. de inf. nr. 64 (Orăștie); Valerie Tatu la reg. de inf. nr. 54 (Alba-Iulia).

Dela curtea regală română. Din București primim știrea, că la 15 noemvrie st. n. MM. LL. regele și regina României vor sărbători a 42-a aniversare dela căsătoria lor.

MM. LL. s'au căsătorit la castelul Neuwied la 15 noemvrie 1869 st. n.

Opera Dumei. Luni s'a deschis noua sesiune a Dumei. Președintele a pronunțat un discurs pentru comemorarea morții fostului prim-ministru Stolipin.

După aceasta a urmat o liturghie de doliu, la care au luat parte întreaga Dumă.

În urmă Duma a discutat o serie de interpelațiuni, cari au fost puse atunci la ordinea zilei. și cari se referă la chestiuni de administrație.

Sentința de moarte dela Mișcolț. Tribunalul din Mișcolț după o pertractare de mai multe zile aseară, în sfârșit, s'a rostit asupra asasinului Edmund Regula. Judecătoria, pe baza verdictului juraților, cari aflaseră pe Regula vinovat, l'a condamnat la moarte prin strangulare.

Țara întreagă își îndreptase privirile spre Mișcolț așteptând verdictul curții cu jurați în afacerea aceasta repugnantă. Verdictul s'a spus.

Judecata s'a rostit. Totuș afacerea nu se pare finalizată. Recursul apărătorului probabil va duce cazul asasinului dela Edelény în fața Curiei.

După ce i-s'a comunicat asasinului Regula judecata de moarte a tribunalului, condamnatul a anunțat cererea de grațiere.

Catastrofă într'o fabrică de bere. Din Paris se primește știrea că în Lemeriot ieri după prânz s'a dărâmat fabrica de bere, acoperind sub dărâmături mai mult de cincizeci lucrători. Au fost desgrotați până acum opt morți și cinci răniți, iar munca de salvare a fost continuată toată noaptea. Se presupune că încă 50 lucrători mai sunt sub dărâmături.

Munca de salvare merge foarte încet nefiind destule unelte proprii acestei munci.

Moșile Spiridoniei din Basarabia vândute Rusiei. Ziarul „Deutsches Volksblatt“ din Viena primește din Petersburg știrea telegrafică, că consiliul de ministrii român ar fi hotărât să cedeze Rusiei latifundiile pe cari le posedă în Basarabia, așezămintele Sf. Spiridon din Iași, în schimbul sumei de 12 milioane lei.

Fiii regelui Petru expulzați din Serbia? „Az Est“ află următoarele din Belgrad: La Belgrad circulă șvonul, că cei doi fii ai regelui Petru au fost expulzați săptămâna trecută din Belgrad. Cei doi prinți au părăsit Serbia în aceeași zi într'un automobil, ducându-se la Viena, unde fiecare a tras la câte un hotel, sub cel mai strict incognito.

Prințul Alexandru s'a înscris sub numele unui conte de Avala, pe când prințul George a adoptat numele unui conte de Oțocaș.

La această hotărâre a regelui Pentru ar fi contribuit faptul, că abstracție făcând de certurile lor personale, cei doi prinți ar fi răspândit știri defavorabile asupra regelui cât și asupra politicii externe a Serbiei.

Atacurile unor ziare sârbe împotriva regelui Petru și guvernului sârb stârniseră senzație în streinătate, astfel că ambasadorii sârbi au fost nevoiți să intervină pe lângă guvernul lor ca să se pună capăt acestor articole, cari fac o impresie penibilă asupra diplomaților streini. În urma cercetărilor guvernului sârb, s'a dovedit că articolele în chestie au fost inspirate de cei doi fii ai regelui Petru.

Cei doi prinți au fost chemați la rege, care le-a făcut aspre reproșuri pentru intrigile lor menite a agrava și mai mult situația. Șomai de rege

să părăsească Serbia, cei doi prinți au plecat la Viena, unde se află și acum, așteptând permisiunea regelui de a se înapoiia iar la Belgrad.

Redacția ziarului „Az Est” cerând informații dela ministrul sârb de externe, i s'a răspuns următoarele: Prințul Alexandru și prințul George cumpăraseră acum câțiva timp un automobil, cu care au întreprins o călătorie mai lungă de încercare. Automobilul defectându-se la Vukovar, cei doi prinți s'au înapoiat la Belgrad, unde se află și acum.

Studiul pe Marea Neagră. Comisiunea administrației provinciilor și domeniilor statului rusesc în Kersones și Basarabia, a decis să invite pentru studii pe marea Neagră, guvernele și instituțiile științifice ale Bulgariei, Turciei și României.

In jurul dispariției maestrului Toselli. „Corriere della Sera”, vorbind de noul incident în familia Toselli, spune, că de nici o parte nu s'a făcut demersuri de divorț.

Duminecă la orele 4 d. a. Toselli a luat de mână pe micul Philipeș și a spus, că se duce la plimbare și că se va reîntoarce până într'o oră.

Au trecut însă câteva ore fără ca maestrul Toselli să se reîntoarcă.

D-na Toselli s'a dus la socrii ei, unde i-s'a spus, că soțul și copilul nu au fost văzuți.

În primul moment d-na Toselli voia să denunțe faptul poliției, dar în cele din urmă a renunțat.

Ea va face însă totul pentru a-și recăpăta copilul.

D-na Toselli a plecat la Tresolo unde crede, că se află ascuns copilul ei.

Ea e cu totul disperată și a pus în mișcare numeroși dedectivi pentru găsirea copilului.

Fosta principesa de Toscana crede, că soțul i-a furat copilul pentru a o sili să-i dea o rentă anuală.

Călătoria regelui Petru la Paris. Întreg guvernul sârbesc și guvernul francez s'a stabilit o înțelegere cu privire la primirea regelui Petru de către președintele Fallieres.

Regele Petru va sosi la Paris în ziua de 15 noemvrie și va rămâne acolo 4 zile.

În acest scop regele va părăsi Belgradul în ziua de 13 noemvrie și în drumul spre Paris va face un scurt popas la Basel.

Ministrul plenipotențiar al Serbiei la Paris, care în vederea acestei vizite a fost zilelele acestea la Belgrad, s'a reîntors acum la Paris.

O judecată unică. Consiliul de războiu din Hanovra a condamnat la trei luni închisoare pe sergentul Stever, pentru că a adresat unui soldat epitetul de „socialist”, care după concepția numitului constituie o injurie.

Procesul asasinării lui Seki-bey. Eri la la procesul asasinării lui Seki-bey, s'au oferit mai mulți martori să prezinte dovezi că Seki-bey a fost omorât de oamenii comitetului pentru că avea cunoștință cu fostul ministru de finanțe Djavid bey a procurat pe cale ilegală concesiunea unei mine redactorului șef al ziarului „Tanin”.

Chestia Cretană. Puterile protectoare ale Cretei au răspuns demersului Turciei, cu privire la discuțiile din Camera cretană, printr'o notă declarând că Puterile au dat instrucțiuni consulilor din Creta pentru ca să calmeze opinia publică.

Puterile adaogă că s'au luat măsurile necesare contra unor anumiți agitatori cari provoacă dificultăți comitetului executiv.

Pălăriile damelor și — fizica. Pălăriile cu borduri enorme pentru dame nu sunt așa nouă, precum ni-se pare. Într'o ședință a societății fizicianilor din Frankfurt ținută la 1898, asistența a făcut scandal, ea nu a putut vedea experimentările fizice din pricina pălărilor cu borduri mari.

Revista științifică Iris în anul 1828 în nrul al 42-lea scrie, că prelegerile experimentale nu pot fi urmărite îndeajuns, din cauza unor dame, cari poartă pălării enorme de mari.

Ucigașul prințului Trubetzkoi pus în libertate. Cristi, ucigașul prințului Trubetzkoi, a fost pus în libertate pe o cauțiune de 6000 lei până la începerea procesului.

Dupăcum se știe Cristi care e nepotul prințului Trubetzkoi, a săvârșit crima într'un moment de gelozie.

La Paris se discută mult o scriere a preotului catolic Iules Claaz „Le mariage des pretres”, prin care se arată, că preoții de orice rang au dreptul să se însoare.

Cartea tratează și chestiunea recăsătoririi preoților și căsătorirea episcopilor, chestiune de actualitate la noi în țară, și care a fost discutată la timp în ziarul nostru.

Un biou postal original. Ministerul de comerț austriac, a stabilit un biou postal, singurul în felul său. El este situat în fundul grotelor dela Adelsberg.

Aceste grote, cele mai vaste și cele mai adânci din Europa, se găsesc în Carniola, între Laibach și Triest. Ele sunt vizitate de un număr imens de turiști. Ministerul s'a gândit că va câștiga mult, dacă va instala un biou postal în fundul acestor grote.

Și el nu s'a înșelat, căci dela deschiderea biourului și până azi s'au făcut afaceri frumoase cu vânzarea cărților postale, a mărcilor și chiar a telegramelor.

Vânzarea mijlocie a cărților postale este dela 6000 până la 10.900 pe zi.

Procesul asasinului baronei D'Ambri-court. Curtea cu juri a început azi judecarea procesului fostului căpitan Meynier care în noemvrie anul trecut și-a omorât logodnica, baroneasa D'Ambri-court.

Meynier care și-a făcut serviciul multă vreme în colonii, a săvârșit fapta într'un moment de demență și va fi probabil declarat iresponsabil.

Si-a pierdut „eul”... Un scriitor francez Bonnier, a dat la lumină un roman intitulat: „Un om care și-a pierdut eul său”.

Subiectul acestui roman este fantezist, brodat pe următoarea temă filozofică.

Un om, care se consacră științelor ajunge cu timpul să nu mai fie uman, să manifeste un total indiferentism față de toată activitatea obicinuită oamenilor, să nu mai cunoască avantajele vieții conjugale, să nu-l atragă nici una din distracțiile ce le oferă societatea, — cu alte cuvinte să se instrăineze de el însuși, să-și piardă „eul” său.

După părerea lui Bonnier religionea este umană, dar știința inumană.

Teatrul Apollo. Mâine, joi, teatrul Apollo va prezenta următorul program bogat și foarte atractiv:

1. Glima se luptă (tablou sportiv senzațional). — 2. Fata cărciumarului (cea mai renumită dramă morală din tainele orașelor mondiale). — 3. Orașul Kontais (Rusia aziatică în evul vechiu). — 4. Morarul și fiul său (dramă foarte senzațională în 2 acte. Persoanele: Bătrânul morar: Robert Garison; Maria, fata lui: Henny Porten; Conrad, călă de morar: Frideric Zelnic. 1000 m. Unicul film original).

Reprezentările se încep la orele 5 și jum. 7, 8 și jum. seara.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Aviz! Fiecare român de bine, care are lipsă de mașini agricole, motoare cu benzină, ferării, arme, etc., să cerceteze firma românească *Frații Burza din Arad*, (Borosbényi-tér). Sprijiniți pe Români!

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui *Igaz Sándor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvaerice în Arad, Piața Andrássy (Palat. Minorților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciiuri, etc.

Aviz. Sprijiniți pe M. Radu, croitor român în Cluj strada Jokai No. 2!

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librăriilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zece Mai, 3.

Ultima oră

Noul guvern austriac.

Azi înainte de amiazi a primit M. Sa în audiență specială pe ministrul de instrucție contele Stürgkh și t-a încredințat cu formarea noului cabinet.

Urmașul baronului Gautsch nu e primit cu multă simpatie. Se zice că ar avea înclinări clericale, ceea ce va avea eventual urmarea, că social-democrații vor trece în opoziție.

Din fostul minister numai polonul Zaleski și Georgi își vor păstra portofoliile.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Ioan V. I. Iași. Vă rugăm a ne comunica subț ce număr primiți ziarul nostru.

Bibliografie

—x—

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

Pavelescu C.: Poezii	2—
Rosetti R.: Din largul lumii	3—
Mera T. I.: Din țări străine	2—
— Din lumea basmelor	350
Bogdan I.: Vlad Țepeș și narațiunile germane și rusești asupra lui	5—
Turgeniev I.: Ceasul trad. de E. Hodoș	40
Iorga N.: Din faptele străbunilor	150
Agârbiceanu I.: Două iubiri	2—
— În clasa cultă	180
— În întunec	2—
Gârleanu Em.: Din lumea celor cari nu cuvântă	cor. 2—
— Într'o noapte de mai	2—
Brătescu-Voinești: În lumea dreptății, nuvele și schițe	2—
Vlăhuță A.: În vâltoare, nuvele	250
— Clipe de liniște, nuvele	150
— Poezii	2—
— România pitorească	150
— File rupte	250
— Din trecutul nostru	350
Nordau: Minciunile convenționale ale civilizațiunii noastre	2—
St. O. Iosif: Poezii 1893—1908	250
A. D. Xenopol: Istoria românilor 12. vol.	13—
Speranția A. D.: Fete de azi, roman 2. vol.	350
Hodoș C.: Martirii	2—
Șăineanu L.: Dicționar universal al limbii române	8—
Basarabescu I. A.: Nuvele	2—
Carmen Sylva: Versuri	1—
Dr. Sterian Er.: Educația sexelor	150
— În noaptea nunții	150
Freitag G.: Dare și avere, roman în 2 volume	650
Macterlinek M.: Vieța albinelor	3—
Pătrășcanu D.: Schițe și amintiri	2—
Eftimiu V.: Înșirăte mărgărite, poem feeric în 2 părți	2—

La comanda să se alăture și pentru porto postal 20 fileri de fiecare carte.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

Vărosmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Ozmuța.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VÂRȘET
LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:
Văduva HUGO APFELBAUM

GEL MAI MARE DEPOSIT DE
MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII.
PREȚURI MODERATE.

VÂRȘET STR. KUDRITZER
No. 11 și 16.

(TÂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi
pentru funcționar, **vinderea**
și cumpărarea de moșii
și parcelarea lor o mij-
locește mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpád-tér Nr. 5.

∴ Telefou Nr. 671. ∴

S'a deschis!

prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorităților).

Asortiment bogat din cele mai
moderne, bijuterii, argintării și oro-
loage extra-fine. Apartament deo-
sebit pentru articlii de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

GYAPJAS LAJOS

măestru zidar diplomat

ARAD, str. Illés nr. 38.

(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în branșa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețu-
turile cele mai moderate.

ASSAEL

Telef: 835

IACOB și FIUL

Arad, drumul Radna 23.

Fabrică de mașini, motoare,
instrumente și mașini agri-
cole. Lifturi de povară. — Pla-
nuri și preliminarare gratuit.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, esecută și
furnisează prompt sub cele mai
favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată incre-
derea subscrișului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

întreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

„Someșana“,

Institut de credit și economii, societate pe acții în D. S. —
Filială în Ileanda-mare. — Giro-conto la Banca Austro-Ungară.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă „ 180000.—
efectuește toate operațiunile de bancă.

o o o o o o o

Acordă împrumuturi ipotecare, cam-
biali, pe lomcard. etc. — Primește de-
puneri spre fructificare pentru cari plă-
tește **5 procente** interese, iar pentru de-
puneri mai însemnate și stabile pre-
cum și pentru depuneri dela corpo-
rațiuni culturale și bisericesti solvește
5 procente și jum. la sută interese.
Darea de venit o solvește institutul.

o o o o o o o

Depuneri și ridicări se pot face și prin
poștă, spre care scop la cerere se tri-
mite cheque-uri poștali. — Corespon-
dența în limba română, maghiară și
germană. o o o o o o o o o

Direcțiunea.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
o o artistice în ale tipografiei, o o

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se computează cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

PROMPT!

PROMPT!

LA TÎRGUL DE TOAMNĂ DIN ARAD

fiecare cumpărător din Arad și provincă să nu scape ocaziunea a privi cele 40 galantare din nou aranjate cu prețurile cele mai eftine, din stradă și de sub poarta marelui magazin

FISHER SIMON

ARAD PIAȚA LIBERTĂȚEI Nr. 12.

ATELIERUL DE LĂCĂTUȘIE ARTISTICĂ DE CLĂDIRI ȘI DE CÂNTARE

Mark Gartner

Arad, Piața Libertății Nr. 11.

Primește și execută prompt culant și cu prețuri moderate orice fel de lucrări în bransa de lăcătușie precum: ferăriile la clădiri, zăbrele la morminte și pregătiri și reparaturi solide de cântare. Cu preliminare de spese servește gratuit.

Contând la binevoitorul sprijin, rămân

Cu deosebită stimă:

MARK GARTNER.

An sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame
Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

GHEORGHE IANCOVICI

prăvălie de manufactură.

Arad, strada Forray Nr. 2.

Sosind noutățile de toamnă și de iarnă, am onoare a încunoștiința on. public românesc, că în prăvălia mea de manufactură se află cele mai fine stofe, flanele și parcheturi în modelele cele mai noi, și totodată pânzături, șifoane, garnituri de damast, ciorapi, corsete, umbrele, și multe alte lucruri de soiul acesta. Rog binevoitorul sprijin.

Cu deosebită stimă:

GHEORGHE IANCOVICI.

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA” ARAD.